

British Embassy
Bishkek

SAFERWORLD
PREVENTING VIOLENT CONFLICT. BUILDING SAFER LIVES

Демократӣ кардан, пешгирӣ намудани низоъ ва баланд бардоштани бехатарӣ барои аҳолии маҳаллӣ

сабақҳо оиди истифодаи муносибатҳо барои таъмини
бехатарии ҷомаҳо дар водии Фарғона

Демократӣ кардан, пешгирӣ намудани низоъ ва баланд бардоштани беҳатарӣ барои аҳолии маҳаллӣ

сабақҳо оиди истифодаи муносибатҳо барои
таъмини беҳатарии ҷомаҳо дар водии Фарғона

Сипосгузори

Ҳисоботи мазкур аз ҷониби Майя Паасиаро дар асоси маълумоти омоданамудаи кормандони Saferworld ва ташкилотҳои маҳаллии ҳамкори ҷомеаи шаҳрвандӣ: Хазинаи ҷамъиятии «Барои таҳаммулпазирии байналхалқӣ», «Ассотсиатсияи зиёиёни илмӣ – техникий Тоҷикистон» ва «Маркази инкишоф баҳри рушд» омода гардидааст. Мо миннатдории хешро барои саҳми арзандаи Стефан Стоянов, Кейти Моррис, Алексей Крук инчунин кормандони лоиҳаи бехатарии ҷомеаҳо дар Осиёи Марказӣ дар ҳайъати Фаррух Артиков, Марат Турдубеков ва Замира Исакова баён менамоем.

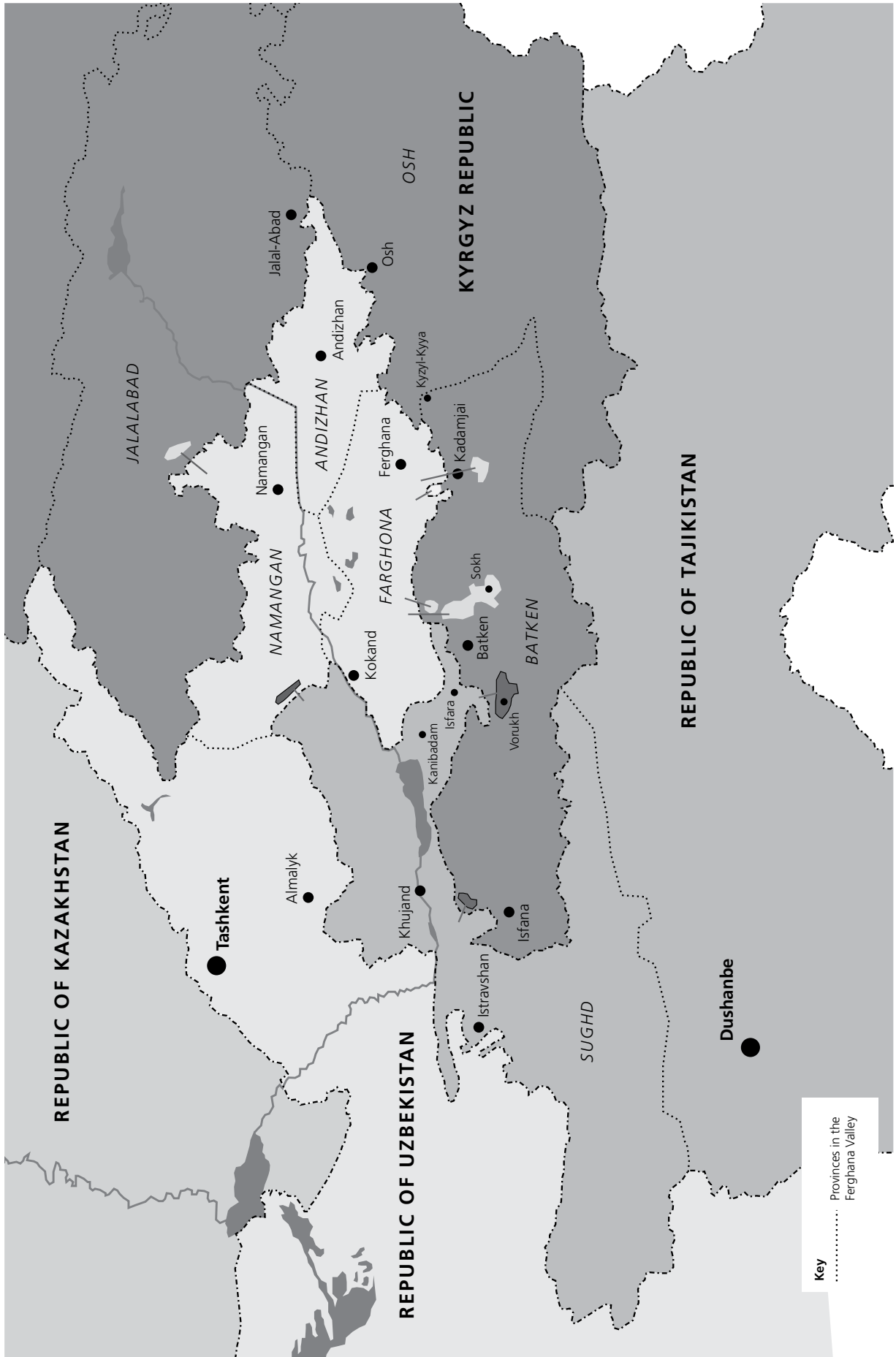
© Saferworld, апрел 2015. Ҳамаи ҳуқуқҳо маҳфуз аст. Ягон қисми ин нашрия наметавонад бе истинод ба ҳуҷҷати мазкур дар таркиби системаи бозёбӣ ва истифода дар ҳама гуна шакл ё интиқол тавассути ҳар хел воситаҳо: электронӣ, механикӣ, нусхабардорӣ, сабт ва ё ягон роҳи дигар таҷдид карда шавад. Saferworld истифода ва паҳн намудани маводҳои ин нашрияро истиқбол ва ҳавасмандӣ менамояд.

Ин ҳисобот бо дастгирии техники сафорати Бритониёи Кабир дар Ҷумҳурии Қирғизистон омода карда шудааст. Маводҳои ҳисобот нуқтаи назари расмии сафоратро инъиқос намекунад.

Мундариҷа

Сипосгузорӣ	ii
Шарҳи мухтасар	iii
1. Сарсухан	1
2. Низоъ дар водии Фарғона ва мувофиқии муносибат оиди таъмини бехатарӣ аз нуқтаи назари ҷомаҳо	2
Низоъ ва ҳисси хатар дар водии Фарғона	2
Истифодабарии «Муносибат оиди таъмини бехатарӣ аз нуқтаи назари ҷомаҳо»	4
Тафсири раванди таъмини бехатарӣ аз нуқтаи назари ҷомаҳо	5
3. Дастовардҳо ва сабақҳо	8
Қисми якум: таъсир ба вазъият	8
Қисми дуюм: омилҳои муваффақият	13
Қисми сеюм: қадамҳои минбаъда	15
4. Тавсияҳо	17
Тавсияҳо ба ташкилотҳои байналхалқӣ ва донорон, ки дар ҷодаи таъмини бехатарӣ дар Қирғизистон ва Тоҷикистон фаъолият мебаранд	17
Тавсияҳо ба ҳукуматҳои миллии Қирғизистон ва Тоҷикистон	18
Тавсияҳо ба ташкилотҳои маҳаллии ғайриҳукумати Қирғизистон ва Тоҷикистон	18

ВОДИИ ФАРҶОНА

This map is intended for illustrative purposes only. Borders, names and other features are presented according to common practice in the region - Sateeworld takes no position on whether this representation is legally or politically valid.

Шарҳи мухтасар

Қирғизистон ва Тоҷикистон кишварҳое дар Осиёи Марказӣ мебошанд, ки ҷавон ва рӯ ба тараққиёбӣ гузоштаистода мебошанд. Мисли бисёр кишварҳои тозаистиклол аҳолии ин ду кишвар аксаран тавассути интихоби манбаъҳои алтернативии бехатарӣ ва субот ба мушкилоти бехатарӣ эътино мекунанд. Далелҳо нишон медиҳанд, ки як қисми комили аҳолии Қирғизистон ва Тоҷикистон (аз он ҷумла ҷавонон) ба умеди сохторҳои динӣ, этно-миллатгарой ва ҷиноӣ ҳастанд, ҳам аз нигоҳи имконияти пул кор кардан ва ҳам дар ҷодаи таъмини тартибот ва арзишҳо. Илова бар ин, балангшавии этно-миллатгарой дар ҳар ду тарафи сарҳад ба назар мерасад. Дар чунин ҳолат, нақши шахсоне, ки бехатариро таъмин месозанд калидӣ мебошанд, аммо эътирозҳои таърихӣ тарафҳо нисбати якдигар аз паси худ мероси нобовариро боқӣ монданд. Дар ҳамҷоягӣ бо шарикони маҳаллӣ – хазинаи ҷамъиятии «Барои таҳаммулпазирии байналхалқӣ», «Ассотсиатсияи зиёиёни илмӣ – техникаи Тоҷикистон» ва «Маркази инкишоф баҳри рушд» ташкилоти Saferworld дар водии Фарғона лоиҳаи вуруди муносибат барои таъмини бехатарӣ аз нуқтаи назари ҷомеаҳо, бо мақсади якҷоя намудани кӯшишҳои аҳолии маҳаллӣ ва субъектҳои таъмини бехатарӣ барои коркард ва амалигардонии қарорҳо ҷиҳати бартараф намудани тарсу ҳаросҳое, ки дар ҷомеа мавҷуданд, татбиқ мекунад. Дастовардҳои барномаи мазкур нишон медиҳанд, ки зарурияти васеъ намудани миқёс ва соҳаи татбиқи муносибати мазкур ба вучуд омадааст. Ташкилоти Saferworld ва шарикон ба ҳукуматҳои Қирғизистон ва Тоҷикистон тавсия медиҳанд, ки ҷангоми дастгирӣ намудани ташкилотҳои байналхалқӣ, нерӯи сохторҳои ҳифзи ҳуқуқи маҳаллӣ дар ҷодаи татбиқи муносибат оиди масъалаҳои бехатарӣ, бо назардошти талаботи аҳоли, баланд бардошта шавад. Оқибати задухӯрдҳои байниэтникий июни соли 2010 дар ҷануби Қирғизистон то ҳол дар ҳаёти ҳаррӯзаи мардум эҳсос мегардад. Сарфи назар аз он, ки ҳукумат дар сатҳи миллӣ ҳадафи барпо намудани мувофиқаткунонии байни этникий худро нишон дод ва стратегияи ноилшавии онро коркард намуда бошад ҳам (ниг. «Стратегияи миллии рушд барои 2013-2017 солҳо»), эътироз ва муаммоҳои нобаробарии сохторӣ, ки асоси сар задани низоъ гардидааст, аксар вақт ҳалли худро намеёбад. Ҳарчанд ки бо мурури замон изҳори кушодаи нобоварӣ байни гурӯҳҳои қавмӣ тадриҷан паст шуда истода бошад ҳам, ҷомеаҳои ўзбек ва қирғиз то ҳол ба якдигар шубҳаомезона муносибат мекунанд. Дар ҳисоботи мазкур як зумра сабақҳои муҳим гирд оварда шуданд, ки аз ҷониби дастаи Осиёи Марказии ташкилоти Saferworld, ки чор соли охир дар доираи барномаи таъмини бехатарии ҷомеаҳо фаъолият мебарад, омӯхта шудааст. Таъмини бехатарии ҷомеаҳо аз муносибат нисбати бехатарӣ асос гирифтааст, ки мадди аввал манфиатҳои аҳолиро мегузоранд ва дар ҳисоботи мазкур натиҷаҳои вуруди муносибати мазкур аз ҷониби шахсони калидии амалкунанда, ки дар ҷодаи бехатарии водии Фарғона фаъолият мебаранд, номбар шудаанд. Дар ҳисобот инчунин имконияти ҳамкорӣ минбаъда байни онҳо ифода ёфтааст, то ин ки муаммоҳои мавҷуда дар ҳамҷоягӣ бартараф карда шаванд. Онҳо ба таҷрибаи корӣ оид ба бехатарии ҷомеаҳо дар Тоҷикистон ва Қирғизистон аз соли 2010 то 2014 таъя мекунанд.

Нақши субъектҳои таъминкунандаи беҳатарӣ барои ноил шудан ба сулҳи устувору дарозмӯҳлат ҳалкунанда мебошад. Дар баробари он, аз рӯи таҷрибаи гузашта, аҷолии ҳар ду тарафи сарҳад мақомоти ҳифзи ҳуқуқро ҳамчун номатлуб, ё ин ки қодири онҳоро аз ҷинойт, амалҳои ғайриқонунӣ муҳофизат кардан нестанд ва аз мансабҳои худ сӯиистифодабаранда қабул мекунанд. Чунин дарккунӣ бо амалҳои худӣ субъектҳои таъминкунандаи беҳатарӣ тақвият дода мешавад, ки зарурияти бо ҷомеа ҳамкорӣ намуданро намебинанд, ба истиснои ҷамъовариҳои иттилоот ҳангоми гузаронидани тафтишот ва ё ҳаводиси ҷамъиятӣ. Қариб аст, ки дар мақомоти ҳифзи ҳуқуқ фарҳанги дар назди аҷоли ҳисоботдиҳӣ вучуд надорад. Ғайр аз ин, муаммоҳои нерӯӣ мавҷуданд, зеро мақомоти ҳифзи ҳуқуқ қобилияти ба эҳтиёҷоти мардум дар ҷодаи беҳатарӣ адекватӣ дарк намуданро надоранд. Сабаб дар маҳдудияти таъмини моддӣ ва муаммоҳои хусусияти техникаӣ дошта, ба монанди нокифоя будани сафи нозирони милитсия, воситаҳои нақлиёт, ратсия ва дигарҳо мебошанд. Аз ин лиҳоз, ҳар ду тарафҳо ба барномае эҳтиёҷ доранд, ки ба рушди муносибатҳо ва беҳтар намудани хизматрасонӣ ба аҷоли мекунанд.

Ҳарчанд ҳисобот дарки умумии муаммо бо ҷашмони аҷоли, ки субъектҳои таъмини беҳатарӣ дар он як қадар нақши баҳснокро мебозанд, инъикос кунанд ҳам, он ҳадафи талош кардан ё ин ки паст кардани эътибору нуфуз ва макони мақомоти ҳифзи ҳуқуқро надорад. Дар он мисолҳои амалҳои муштараки бомуваффақияти субъектҳои таъминкунандаи беҳатарӣ ва аҷоли маҳаллӣ, инчунин намунаи сабақхӯе, ки дар рафти татбиқи лоиҳа оиди таъмини беҳатарӣ дар ҷомеаҳо омӯхта шуданд, оварда шуданд. Дар ҳисобот муносибат ва усулҳои дарҷ ёфтаанд, ки барои пешбурд ва татбиқи ғояи беҳатарии ҷомеаҳо ва муҳимияти он дар вазъи қонунӣ истифода бурда шуданд. Он мисолҳои натиҷаҳои бадастовардашударо дар бар мегирад, омилҳои муваффақиятро тавзеҳ медиҳад ва имконияти ҳалли масъалаҳоро дар ҳамҷоягӣ бо шахсони асосии амалкунанда дида мебарояд. Дар хотимаи ҳисобот муҳимияти таҳкими нақши мақомоти ҳар ду кишвар оиди татбиқ ва пешбурди муносибати мазкур барои таъмини беҳатарӣ махсусан таъкид карда мешавад ва тадбирҳои муҳими он номбар карда мешаванд. Дар охир, ҳисоботи мазкур тавсияҳо ба ашхос ва созмонҳои миллӣ ва байналмилалӣ амалкунанда, ки дар ҷодаи табодули усули таъмини беҳатарӣ дар Қирғизистон ва Тоҷикистон фаъолият мебаранд, дорад. Баъзе аз тавсияҳои асосӣ зарурати сохторҳои давлатӣ барои гузаронидани ислоҳоти ҳамаҷонибаи ВКД ҳар ду кишварро таъкид мекунанд, то ин ки принципҳои беҳатарии ҷомеаҳо дар ҳамаи сатҳҳо ва дар ҳамаи қисматҳои мақомоти ҳифзи ҳуқуқ инъикос карда шаванд; ҳукуматҳои Қирғизистон ва Тоҷикистон бояд барои ҳамкорӣ бо ҷомеаи шаҳрвандӣ дар ҷодаи беҳатарӣ омода бошанд; созмонҳои ғайриҳукумати ва байналхалқӣ бояд бо мақомоти давлатӣ оид ба масъалаҳои беҳатарии ҷомеаҳо ҳамкорӣ зич дошта бошанд ва натиҷаҳои чунин фаъолиятҳоро бодикҷатона арзёбӣ намоянд.

1

Сарсухан

Аз соли 2010 инҷониб Saferworld ва шарикони маҳаллӣ хазинаи «Барои таҳаммулпазирии байналхалқӣ» (FTI), «Ассотсиатсияи зиёиёни илмӣ-техникии Тоҷикистон» (ASTI) ва «Маркази инкишоф баҳри рушд» (MIR) Барномаи бехатарии ҷомеаҳо дар водии Фарғонаро татбиқ карда истодаанд. Аз нуқтаи назари ҷомеаҳо ҳадафи муносибат оид ба таъмини бехатарӣ ин ба дарки мавҷуд набудани бехатарӣ ва низоъ байни аҳолии маҳаллӣ тавассути мусоидат ба ҳамкориҳои бузург ва ҳисоботдиҳӣ байни ҷомеаҳо, ҳукумат ва мақомоти ҳифзи ҳуқуқ эътино кардан мебошад. Барнома барои демократикунонӣ ва пешгирии низоъ саҳми худро гузошта, бехатарии мардумро дар сатҳи маҳаллӣ баланд мебардорад, зеро он ба ҷомеаҳо имконият медиҳад ва шароитҳоро фароҳам меорад, ки ҷомеаҳо метавонанд саволҳои вобаста ба бехатарии маҳаллиро бардоранд. Он ҷанбаи иҷтимоӣ дорад, одамони гуногунро муттаҳид месозад ва барои тағйир додани рафтори манфӣ ва муносибат ҷӣ дар дохили ҷомеаҳои алоҳида ва ҷӣ байни ҷомеаҳо ва ҳукумат кӯмак мерасонад.

Дар водии Фарғона барномаи бехатарии ҷомеаҳо кӯмак намуд, ки таъмини бехатарии ҷомеаҳо дар сатҳи маҳаллӣ бештар демократӣ гардад, зеро муносибат байни субъектҳои таъмини бехатарӣ, ҳокимияти маҳаллӣ ва аъзоёни ҷомеаҳо боз ҳам қавитар ва сермасъултар гарданд. Ин барнома ба бехтар намудани муносибатҳои байниэтникий байни қирғизҳои қавмӣ, ўзбекҳо ва тоҷикони қавмӣ саҳм гузошта, ба ҳамкориҳои мутақобилаи мусбат ва дар ҳамҷоягӣ ҳал намудани мушкилот мусоидат намуд. Ҳамчунин тавассути истифодаи муносибати ҳалли яққояи масъалаҳои байнисарҳадӣ он ба бехтар намудани муносибатҳои байнисарҳадӣ дар марзи Қирғизистону Тоҷикистон мусоидат намуд. Вақте ки робитаи бевоситаи байнисарҳадӣ имконнопазир буд, он ба пурзӯр гардидани таҳаммулпазирӣ ва ҳалли самараноки муаммо аз ҷониби аъзоёни ҷомеаи ҳар ду тарафҳо дар яққоягӣ бо ҳокимияти маҳаллӣ мусоидат намуд.

Ҳисоботи мазкур шарҳи мухтасари баъзе аз сабақҳои муҳим, ки кормнадони барнома дар чор соли охир омӯхтанд, пешниҳод мекунад. Ҳадафи он хабардор намудани субъектҳои калидии таъминкунандаи бехатарӣ, ки аз болои ислоҳот дар ҷодаи бехатарии водии Фарғона кор мебаранд, муҳимияти истифодаи муносибатҳо, ки ба мардум нигаронида шудаанд, инчунин барои муайян намудани имкониятҳо барои ҳамкорӣ намудан байни шахсони амалкунанда барои дар ҳамҷоягӣ бартарарф намудани масъалаҳои мавҷуда мебошад.

Дар боби аввали ҳисобот тавсифи мухтасари вазъияти бехатарӣ дар водии Фарғона оварда шудааст, ки дар он диққати махсус ба ҳуди бехатарӣ ва субъектҳои таъминкунандаи он ҷӣ тавр қабул карда мешаванд, дода мешавад. Боби дуюм муносибат ва усули истифодабурдашаванда барои мусоидат намудан ба бехатарии ҷомеаҳо ва аҳамияти онҳо дар шароити ҳозираро тавзеҳ мекунад. Боби сеюм ба таҳлили сабақҳои дар рафти истифодабарии муносибати мазкур бахшида шудааст ва дар он мисолҳои таъсиркунанда тавассути шарҳи омилҳои ба комёби мусоидаткунанда ва имконоти эътино кардан ба мушкилот дар ҳамҷоягӣ бо дигар субъектҳои таъминкунандаи бехатарӣ оварда шудаанд. Боби охирин хулоса ва тавсифот барои субъектҳои миллӣ ва байналмиллалӣ, ки дар рафти ислоҳоти бахши бехатарӣ дар Қирғистон ва Тоҷикистон иштирок карданд ё дастгирӣ карда буданд, дар бар мегирад.

2

НизоӢ дар водии Фарғона ва мувофиқии муносибат оиди таъмини бехатарӣ аз нуқтаи назари ҷомаҳо

НизоӢ ва ҳисси хатар дар водии Фарғона

Чумхуриҳои Қирғизистон ва Тоҷикистон давлатҳои ҷавон ва рӯ ба тараққиёби гузоштаистода мебошанд. Ҳар дуи ин кишварҳо на ҳама вақт муҳити устувор ва бехатарро барои рушду нумӯ таъмин карда метавонанд ва қисми аҳоли дар ин вазият ба манбаъҳои алтернативии устуворӣ ва бехатарӣ муроҷиат мекунанд. Яке аз стратегияҳои маъруфи зиндагиро ба пеш бурдан – ин муҳоҷират ва муҳоҷирати мавсимӣ мебошад, аммо шаҳодатҳо ҳастанд, ки тамоми сегментҳои аҳоли (аз он ҷумла ҷавонон) умеди худро ба сохторҳои динӣ, қавмӣ-миллӣ ва ҷиной мебанданд, чӣ аз нуқтаи назари имконоти барои рӯзгор пул кор кардан ва чӣ дар масъалаҳои таъмини низому тартибот ва арзишҳои ҳаётӣ¹.

Дар минтақаҳои байнисарҳадии Қирғизистону Тоҷикистон дар водии Фарғона ҳамаҷуз муаммоҳои сар мезананд, ки одамоне рӯ ба рӯ мешаванд. Он асосан бо муаммоҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ вобастаанд, ки бо сабаби ҷудоқунӣ ва мавҷуд будани марзи баҳснок боз ҳам зиёд мегардад.

Дар шароити таназзули иқтисодӣ Saferworld ва шарикон тамоюли афзоиши этно-миллатгароиро дар ҳар ду тарафи сарҳад мушоҳида мекунанд. Ҳамзамон, омили муттаҳидкунандаи гузаштаи умумии Шӯравӣ ва омилҳои забонӣ ба насли нави ҷавонони Осиёи Марказӣ ба назар чизе дур намудор мегардад. Фарқиятҳои афзудаистода, фикру ақида ва арзишҳо боз ҳам равшантар ифода меёбанд ва аз сабаби рақобат барои захираҳои нокофӣ ва имкониятҳои муҳимтар мегарданд ва аксари вақт боиси нобоварии мутақобила, изҳори бетаҳаммулу беҳурматӣ, хуруҷи хушунат, махсусан дар байни ҷавонон мегарданд.

Ҳузур, рафтор ва муносибати мақомоти ҳифзи ҳуқуқ (милиса ва марзбонон) дар минтақаҳои наздисарҳадӣ метавонанд дар байни ҷомаҳо шиддатро зиёд гардонанд. Дар робита ба убури сарҳад зуд-зуд ҳаводиси нохуш рӯй медиҳанд, ки он бо сабаби набудани шаффофият дар талаботи ҳуқуқӣ барои убури сарҳад, коррупсия ва огоҳӣ надоштани шахрвандон аз ҳуқуқи тартибот вобаста аст. Ҷамоатҳои маҳаллӣ қариб яқдилона оиди бад будани муносибат бо милиса ва марзбонони кишвари ҳамсоя арз мекунанд ва аксаран онҳоро барои тарсондан, таъқиб ва тамаъҷӯӣ айбдор мекунанд. Ин на танҳо баръало ва бевосита ба дарки манфии бехатарӣ дар ҷомаҳо таъсир

1 Ниг. тадқиқоти Saferworld оиди фикри ҷавонон дар бораи сулҳ ва бехатарӣ дар Осиёи Марказӣ <http://www.saferworld.org.uk/resources/view-resource/640-nobody-has-ever-asked-about-young-peoples-opinions>

мерасонад, балки ба муносибатҳо бо намояндагони ҷомеаи оддӣ аз кишвари ҳамсоя таъсир мерасонад. Аъзои ҷомеаҳо, ки аз муносибати бад аз ҷониби намояндагони давлати ҳамсоя зарардидаанд, баъзан норозигии худро ба ҳамсояҳо аз ҳамон миллат интиқол медиҳанд, хусусан вақте ки онҳо бо рақобат ва фарқиятҳо дар истифодаи захираҳо (об, замин, хок, санг, масолеҳи сохтмонӣ, роҳҳо ва ғайра) рӯ ба рӯ мешаванд. Ҳатто садамаҳои нақлиёт дар минтақаҳои наздисарҳадӣ мунтазам боиси хуруҷи зӯроварӣ ё бадқасдӣ дар асоси қавмиёт ё тааллуқ ба ин ё он ҷомеа мегарданд, ҳол он ки ҳисоб мекунанд, ки мақомоти дахлдор ба ин ҳаводис ба таври зарурӣ ва аз рӯи адолат муносибат накарданд.

Оқибати низоъ дар вилоятҳои Ўш ва Ҷалолободи Қирғизистон дар моҳи июни соли 2010 то ҳол ба ҳаёти ҳаррӯза таъсир мерасонад.

Ҳарчанд дар сатҳи милли барои мусоидат ба муносибатҳои байни-этникий ҳадафҳои гуногун бо нақшаи ноилшавии он (Стратегияи миллии рушди устувори Ҷумҳурии Қирғизистон барои солҳои 2013-17) муқаррар карда шуда бошанд ҳам, бисёри кина ва нобаробарии сохторӣ, ки дар асоси низоъ ниҳон шудаанд, ҳанӯз бечавоб мемонанд. Сарфи назар аз он, ки тарси кушод ифодаёфта ва безътимодӣ байни гурӯҳҳои этникий дар ниҳоят фуру гаштанд, муносибатҳои байни ҷомеаҳои ўзбек ва қирғиз ҳанӯз зуд-зуд бо сабаби худдорӣ ва хусумати ниҳонӣ тавсиф мегардад.

Яке аз шикоятҳои асосии ҷомеаҳо, ки дар маҳалҳои дурдаст ва ҷудо кардашудаи водии Фарғона зиндагӣ мекунанд он аст, ки онҳо худро тарккардашуда, номаҳфуз ва безътино аз ҷониби мақомоти давлатӣ эҳсос мекунанд. Агар ба хубиаш гирем, аҳоли мақомоти ҳифзи ҳуқуқро ё номатлуб, ё ин ки барои ҳимоя намудан аз ҷиноят, амалҳои ғайриқонунӣ ё сӯиистифода ноқодир қабул мекунанд, агар ба бадиаш гӯем, намояндагони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ҳамчун шарикони ашхосон, ки ҷиноятҳо содир менамоянд ё аз ваколатҳои худ сӯиистифода мекунанд.

Мероси замони Шӯравӣ дар мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, ба монанди Тоҷикистон ва Қирғизистон дар он аст, ки милитсия (ва ҷомеа) одатан нақши худро ҳамчун мақомоти назорати давлатӣ мефаҳмад, на ташкилоте, ки барои хизматрасонӣ ва қонез намудани талаботи аҳоли дар соҳаи беҳатарӣ инъикос мегардад. Онҳо аксари вақт зарурати бо аҳоли ҳамкорӣ мутақобила намуданро намебинанд, ба истиснои ҷамъоварии иттилоот дар рафти тафтишот ва ё нооромии шаҳрвандӣ. Қариб аст, ки дар мақомоти ҳифзи ҳуқуқ фарҳанги дар назди аҳоли ҳисоботдиҳӣ вучуд надорад. Илова бар ин, муаммоҳои таъмини моддӣ ва муаммоҳои хусусияти техникӣ дошта мавҷуданд (масалан, кам будани шумораи нозирони минтақавии милитсия, воситаҳои нақлиёт, радиоҳо, ва ғайра), ки қобилияти мақомоти ҳифзи ҳуқуқро барои ба талаботи аҳоли дар соҳаи беҳатарӣ мувофиқан ҷавоб гардонидан маҳдуд аст. Вале агар ин эҳтиёҷоти моддӣ бе диққати муносиб дар тағйирёбии замонавии рафтор, муносибат ва усулҳои кор қонез карда шаванд, ҳар гуна барномаи дастгирии техникӣ милитсия хатари дастгирии эҳтимол коррупсия ва сӯиистифода аз мансаб гардида метавонад. Аз ин рӯ, ҳар ду кишвар ба барномаҳои эҳтиёҷдоранд, ки барои рушди муносибатҳо бо ҷомеа ва баланд бардоштани сатҳи хизматрасонӣ ба аҳоли дар маҷмӯъ ва аз ҷумла, барои ҷомеаҳои осебпазир мусоидат намояд.

**Истифодаи
«Муносибат
оиди таъмини
бехатарӣ аз
нуқтаи назари
ҷомеаҳо» дар
водии Фарғона**

Созмони Saferworld, ки бо шарикон дар мавзӯҳои мақсадноки лоиҳа фаъолият мебаранд, барои як қатор шароитҳои бо сабаби низоъ руҳ дода «муносибат оиди таъмини бехатарӣ аз нуқтаи назари ҷомеаҳо» коркард намуд². Ин муносибат барои таҳкими таъмини бехатарӣ равона карда шудааст, ки он ҷомеаҳо ва субъектҳои таъмини бехатариро барои дар ҳамҷоягӣ муайян намудани муаммо ва татбиқи тадбирҳои маҳаллии мувофиқи эътино ба сабабҳои беҳифзии аҳоли дастгирӣ менамояд.

Дар Осӣи Марказӣ, ташкилоти Saferworld дар якҷоягӣ бо шарикони худ хазинаи «Барои таҳаммулпазирии байналхалқӣ» (FTI), «Ассотсиатсияи зиёиёни илмӣ-техникии Тоҷикистон» (ASTI) ва «Маркази инкишоф баҳри рушд» (MIR) 'муносибат барои таъмини бехатарӣ аз нуқтаи назари ҷомеаҳо' – ро барои татбиқи барномае, ки чиҳати ба танзим даровардани низоъ ва ситезачӯӣ дар ҷодаи таъмини бехатарӣ дар водии Фарғона равона карда шудааст, истифода мебарад. «Барномаи таъмини бехатарии ҷомеаҳо дар водии Фарғона» барои тағйир додани принципҳои муносибат ва рафтор равона карда шудааст, ки аз ин сабаб вазъиятҳои низоъӣ ва масъалаҳои таъмини бехатарӣ ҳалталаб боқӣ мемонанд ва боиси сар задани хушунат мегарданд.

Аз ҷумла, фаъолият дар ҷаҳорчӯбаи барнома муносибати созанда ва ҳамкорӣ ба вучуд меорад 1) дар байни ҷомеаҳо, мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва мақомоти иҷроияи ҳокимияти маҳаллӣ ва 2) дар байни гурӯҳҳои қавмӣ, ки дар натиҷаи низоъ ҷомеаҳои дар шаҳрҳои Ўш ва Ҷалолобод ва дар саросари қаламрави минтақаи баҳсноқ дар марзи Тоҷикистон ва Қирғизистон зарар дидаанд. Ин тағйирот барои дар одамон ба вучуд овардани эҳсоси муҳити бештар оромӣ бехатар дар ҷомеаҳои худ ва фазои мусоид, бештар ба рушди осоишта мусоидат менамояд.

Мақсади барнома ин аст, ки дар рафтор ва муносибатҳо нисбат ба масъалаи аъзоёни ҷомеа тағйирот ба вучуд оварда, дар онҳо малака инкишоф дода шавад а) таҳлил намудани муаммоҳои бехатарии худ ва ёфтани роҳҳои ҳалли онҳо ба таври дастҷамъӣ ва б) ба таври созанда муошират намуда, бо мақомоти дахлдор, ки барои амалӣ намудани қарорҳои дар сатҳи маҳаллӣ таҳияшуда бехатариро таъмин мекунанд, ҳамкорӣ намудан. Дар тӯли ин кор, аъзоёни ҷомеа ҳал намудани муаммоҳоро меомӯзанд, яъне ба мақомоти дахлдор талабот ва дархостҳои худро ба таври созанда равона кардан, инчунин фаҳмидани он чиро, ки онҳо метавонанд аз ин мақомот интизор шаванд ва чӣ тавр онҳоро барои ҳисоб даъват намудан.

Ҳамзамон, барнома ба намояндагони ҷомеа барои дар ҳамҷоягӣ кор кардан кӯмак мерасонад, новобаста аз хатҳои ҷудокунандаи қавмиёт ва миллат (новобаста аз ҳокимият ва сарват) барои ҳалли мушкилоти бехатарии маҳаллӣ. Дар якҷоягӣ кор карда аъзоёни ҷомеа бо чашмони худ мебинанд, ки муносибатҳо бештар шуда истодаанд ва шиддат паст гардида истодааст. Ин аст, ки дар байни онҳо роҳҳои алоқа гузошта шуда истодаанд ва мардум бо шуур дарк мекунанд ва мефаҳманд, ки бо ҳамдигар ҳал намудани масъала бештар самаранок аст, нисбат ба мубориза бурдан оид ба ин масъалаҳо ё кинаи пинҳонӣ доштан.

Ҷалби мақомоти ҳифзи ҳуқуқ (милитсия ва марзбонон) ва мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар банақшагирӣ ва амалисозии қарорҳо дар сатҳи маҳаллӣ оид ба таъмини бехатарӣ, ки аз ҷониби ҷамоатҳо муайян карда шудаанд, маънои онро дорад, ки намояндагони маҳаллии субъектҳои таъминкунандаи бехатарӣ шахсан таҷрибаи амалии муносибати таъмини бехатарӣ аз нуқтаи назари ҷомеаҳо ба даст меоранд. Тавассути ин таҷриба, онҳо ба ҷамоатҳое, ки хизмат мекунанд зич алоқаманд мегарданд ва дар байни аъзоёни ҷомеа бошад, симои онҳо бештар мегардад, ки ин барои пешгирӣ намудани ҷинояткорӣ ва пурзӯр намудани бехатарии ҷомеаҳо шароит фароҳам меорад. Чунин такмилдиҳии шароити кории шахсӣ ва қобилияти иҷрои вазифаҳои худ ба мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва намояндагони мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ барои дарк намудан бештар ёрӣ медиҳад, ки таъмини бехатарӣ дар асоси эҳтиром, масъулият ва эътино мураттаб бештар самаранок аст.

2 Муносибат ва таҷриба дар кори таъмини бехатарӣ аз нуқтаи назари ҷомеаҳо аз Дастурамали ташкилоти Saferworld оид ба таъмини бехатарии ҷомеаҳо, Saferworld, 2014 метавон омӯхт

Албатта, чунин тағйирот дар муносибат ва рафтори намояндагони мақомоти ҳифзи ҳуқуқи маҳаллӣ нокифоя мебошанд, ки ин тағйирот дар сатҳи милли оғоз гардад. Бинобар ин, барнома иттилоот ва далели моддиро оиди натиҷаҳои ‘муносибат барои таъмини бехатарӣ аз нуқтаи назари ҷомеаҳо дар водии Фарғона’ (инчунин истифодаи он дар шароитҳои дигар) ба ҳукуматҳо ва мақомоти ҳифзи ҳуқуқ дар сатҳи милли мерасонад. Бинобар ин, одамоне, ки тағйиротро дар сатҳи милли ба амал оварда метавонанд, ба намунаи амалии ҷӣ тавр бояд дар системаи мавҷудаи ҳифзи ҳуқуқ ислоҳот ба вуҷуд овард, метавонанд пайравӣ кунанд, то ин ки самаранокии он баланд бардошта шавад ва тамоми чораҳои бояд андешид, ки система ба эҳтиёҷоти аҳоли эътино кунанд ва ба ҳисоботдиҳӣ дар назди аҳоли, ки хизмат мекунад, даъват намояд.

Тафсири раванди бехатарӣ аз нуқтаи назари ҷомеаҳо

Дар ин барнома ‘раванди таъмини бехатарӣ аз нуқтаи назари ҷомеаҳо’ истифода бурда шудааст. Марҳилаҳои ин раванд аз муайян кардани ҷомеаҳо ва бо арзёбии таъсир ба поён тавсиф дода шудаанд.

Муайян намудани минтақаи мақсаднок

Тавассути арзёбии бехатарии ҷомеаҳо минтақаҳои муайян карда мешаванд, ки дар он низоҳҳои мавҷуданд ё эҳтимол имконпазиранд ва бехатарӣ мавҷуд нест, инчунин барои кор кардан оиди ин масъалаҳо шароити асосӣ мавҷуд аст.

Муайян намудани механизмҳои мавҷудаи маҳаллӣ

Дар доираи маҳалҳои интиҳобшуда гурӯҳҳои мавҷудаи ҷомеа, ташаббусҳо ё механизмҳо муайян карда мешаванд, (масалан, аъзоҳои марказҳои ҷамъиятӣ-пешгирӣ (МҶП), кумитаҳои маҳалла (минтақа), кумитаҳои шаҳракҳо), ки эҳтимолиан барои ташкил ё фаъолият намудани гурӯҳҳои корӣ оиди бехатарии ҷомеаҳо (ГКБЧ) метавонанд истифода шаванд.

Ба вуҷуд овардани потенциали ГКБЧ

Ба аъзоёни эҳтимолии ГКБЧ, ки намояндагони аҳолии канормондаи ҷомеа шомил ҳастанд, масалан, ақаллиятҳои қавмӣ, занон ё ҷавонон (ва дар ҷойҳои, ки мувофиқи мақсад аст, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва мақомоти ҳифзи ҳуқуқ), гоյа пешгирии низоҳ ва таъмини бехатариро, ки диққати асосӣ ба одамоне ҷалб карда мешавад, шарҳ медиҳанд. Ба онҳо инчунин усули ҷалби коллективӣ ва муносибатҳои демократии пешгирии низоҳ ва таъмини бехатарии ҷомеаҳо омӯзонида мешаванд. Ин муносибат диққати аъзоёни ҷомеаро ба баробар будани нақши онҳо, мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва мақомоти иҷроияи маҳаллӣ дар кори якҷояи онҳо барои ҳалли масъалаҳои бехатарӣ равона месозад. Дар ҷаҳорҷӯбаи тамоми барнома мунтазам ба вуҷуд овардан ва тақмил додани потенциал ва малакаҳои ГКБЧ доир ба мавзӯҳои гуногун идома дода мешавад.

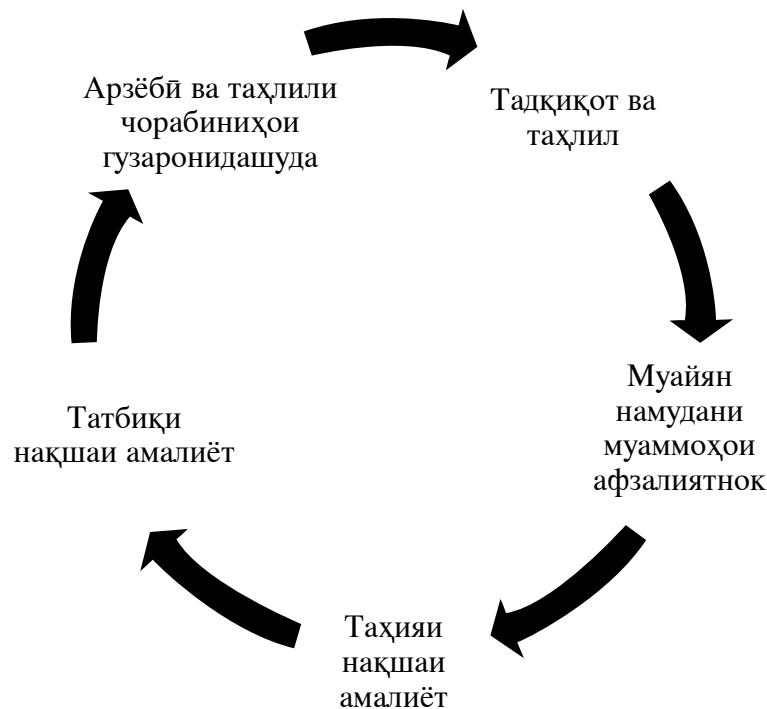
Муайян намудани муаммоҳо ва роҳҳои ҳалли онҳо

ГКБЧ мувофиқи раванди муайянсозӣ> таҳлил>афзалиятдиҳӣ оиди муаммоҳои мавҷудаи низоҳ ва масъалаҳои таъмини бехатарӣ дар ҷомеаи онҳо амал мекунад ва ин раванд барои фаҳмидани сабабҳои аслии сар задани низоҳ ва хатар (на танҳо равонакунии саъю кӯшиш ба зухуроти бештари аён), дарки афкори гуногун ва ҷабҳаҳои муаммовӣ ҳалкунанда мебошад. - Ин метавонад нуқтаи назари гурӯҳҳои гуногуни этникӣ, инчунин занон ва ҷавонон буда метавонанд, ки мушкилоти бехатарии онҳо аз ҷониби ҳокимият ва субъектҳои таъминкунандаи бехатарӣ аксаран ҷиддӣ қабул карда намешаванд. Аз рӯи имкон, мақомоти маҳаллӣ ва мақомоти ҳифзи ҳуқуқ дар ҷаласаҳои гурӯҳӣ корӣ иштирок мекунанд.

Дар ҳоле, ки дар марҳилаҳои аввал ташкилоти Saferworld бо шарикон ин фаъолиятро мусоидат ва дастгирӣ мекунад, малакаҳо тадриҷан интиқол мегарданд ва гурӯҳи ГКБЧ метавонанд мустақилона бе кӯмаки беруна ин равандро иҷро кунанд.

Сипас дар раванди банақшагири > амалигардонӣ > арзёбии таъсир ба сабабҳои низоъ ва мавҷуд набудани беҳатарӣ ГКБЧ дастгирӣ карда мешаванд. Бо ин воқуниш, дар асоси ризоият, диққат ба дарёфти ҳалли масъала равона карда мешавад, ки ин кафолат медиҳад, ки ҳалли масоил ба низоъ ҳассосона таъсир мерасонад ва зарар намеорад, инчунин бо истифода аз захираҳои маҳалли онҳоро метавон дар ҳаёт татбиқ кард. Дар ҳоле, ки грантҳои ибтидоии хурд барои татбиқи нақшаҳои амалиёт таъмин карда мешаванд, саҳмгузориҳо дар сатҳи маҳалли (барои мисол, буҷаи ҳукуматҳои маҳалли, захираҳои меҳнати ва моддӣ) ҳаётан муҳим аст, ба хотири он ки аз вобастагии эҳтимолии маблағгузори берунӣ раҳо ёбанд. Илова бар ин, дар ҳоле ки ин грантҳои ибтидоии хурд барои ҳалли баъзе аз мушкилоти аввалиндараҷаи таъмини беҳатарии ҷомеаҳо ва мақомоти давлатӣ мусоидат мекунад, диққат ба раванди муколамаи коллективӣ ва қабули қарорҳо-тағйири муносибатҳо ва рафтор-ва на барои гирифтани грант равона карда мешавад. Ташкилоти Saferworld ва шарикони он иқтидор ва амали ҷомеаҳо барои ҷалби маблағ дастгирӣ мекунад, ки аз оғоз ба онҳо мегӯянд, ки онҳо бояд маблағгузоронро ҷалб кунанд ва барои татбиқи нақшаҳои таъмини беҳатарии ҷамоатҳо захираҳои маҳалли пайдо намоянд, ки он аз 'грантҳои хурди' лоиҳаҳои оддӣ нигоҳ карда ба натиҷаҳои бештар устувор мусоидат мекунад.

Ин гуна амалиёт барои ҳалли мушкилот дар раванди таъмини беҳатарии ҷомеаҳо метавон дар намунаи зерин мушоҳида кард. Қайд кардан зарур аст, ки ГКБЧ дар ҷамоатҳои мақсаднок дар раванди тағйирот якҷанд маротиба дастгирӣ карда мешаванд, ҳар маротиба бо кӯмаки ҳарчи камтар ва камтари бевоситаи ташкилоти Saferworld ва шарикони он, аммо бо иштироки бештари аъзоёни ГКБЧ дар иҷрои вазифаҳо, ба ин васила ҳисси иштирок ва устуворӣ баланд бардошта мешавад.

Арзёбии коллективӣ

Дар доираи ин раванд худи ҷамоатҳо меъёрҳои арзёбии натоиҷи иҷрои корҳоро муайян месозанд, то ки тағйирот ба вучуд омад ё не бифаҳманд. Ин шакли мониторинги коллективӣ ба таъмин намудани тағйири муносибат ва рафтор равона карда шуда, ҳамзамон, ба эҷоди усули арзёбии коллективӣ мусоидат мекунад.

Амалҳо барои сохтани муносибатҳои боваринок

Вобаста ба вазъияти мушаххас метавон амалҳои мувозии минбаъда барои эҷоди муносибатҳои бозғамимод дар байн ва дохили ҷомеаҳо лозим шаванд (маҳсусан, агар қаблан муносибати шиддатнок бошад, барои мисол, дар минтақаи сарҳадӣ ё дар байни гурӯҳҳои гуногуни қавмӣ) ва дар байни ҷомеаҳо ва милитсия / мақомоти маҳаллӣ. Дар ин ҳолат, амалиёти минбаъда барои ба роҳ мондани муносибатҳои боваринок дастгирӣ карда мешаванд, масалан, фаъолияти якҷояи тарафҳои гуногун дар соҳаи варзиш, фарҳанг ва ё омӯзиши касб / маориф дастгирӣ карда мешаванд. Ба ҷои ташкил намудани чунин фаъолият аз тарафи фаъолони беруна, ташкилоти Saferworld ва шарикони он ба аъзоёни ҷомеаҳо бо мақсади ҷалби онҳо дар ташкилкунӣ ва мусоидат намудан ба чунин фаъолият дастгирӣ мекунанд, ба ин васила, дар як вақт ба онҳо малакаҳои муҳими муошират ва малакаи ташкилиро меомӯзонанд, ки чунин фаъолият бештар хусусияти устуворӣ дорад.

З

Дастовардҳо ва сабақҳо

Қисми якум: таъсир ба вазъият

Татбиқи муносибати бехатарӣ аз нуқтаи назари ҷомеаҳо ба бехтар гардидани муносибатҳо дар байни ҷомеаҳо, мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва мақомоти иҷроияи маҳаллӣ оварданд. Ҳамин тавр, натиҷаи он тартиби таъмини бехатарӣ гардид, ки он ба талаботи маҳаллӣ мувофиқ меояд ва ба аҷолии маҳаллӣ бештар ҳисоботдеҳ аст, бинобар ин, бештар хусусияти демократӣ дорад.

Мисол аз таҷриба №1

Дар вилояти Ҷалолобод, дар оғози лоиҳа, аъзоёни гурӯҳҳои корӣ оид ба бехатарии ҷомеаҳо (ГКБЧ) дар Бозор-қӯрғон ба ҳамкорӣ бо мақомоти маҳаллӣ ва мақомоти маҳаллии милитсия моил набуданд. Вақте ки ташкилоти Saferworld ва шарикони он ба ГКБЧ пешниҳод карданд, ки ин сохторҳо ба нақшаҳои амалиёти онҳо дохил карда шаванд, онҳо одатан рад мекарданд: «Мо зарурияти ҷалби онҳоро дар кори худ намебинем. Мо метавонем худ ҳал намоем. Онҳо танҳо дар лаҳзаи охири пайдо шуда меоянд он гоҳ мепиндоранд, ки ҳама кор - он дасти худ онҳост». Бинобар ин шарикони ташкилоти Saferworld хазинаи «Барои таҳаммулпазирии байналхалқӣ» (FTI) бо намояндагони шӯбаи милитсияи маҳаллӣ дар алоҳидагӣ кор кард ва ба ноziри милитсияи маҳаллӣ оид ба кор бо нобилигон барои таҳияи консепсияе, ки ӯ мехост ба аъзоёни ГКБЧ пешниҳод намояд, кӯмак намуд. Баъд аз ин, Хазина ҳамчун барандаи мулоқот миёни ноziр ва ГКБЧ гардид, ки дар давоми он қарор қабул гардид, ки ҷиҳати ташкили маъракаи иттилоотӣ барои мактаббачагон оид ба ҷиҳати фавақуллода амал кардан дар ҳамҷоягӣ кор кунанд. Ноziри маҳаллӣ оид ба кор бо нобилигон дер боз чунин ғоя дошт, вале тасаввурот надошт, ки ҷиҳати тавр дар амал онро татбиқ кунанд, ё ки дар ҷомеаи маҳаллӣ барои дастгирӣ пайдо кардан алоқаҳои зарурӣ надошт. Якҷоя бо ГКБЧ ноziри милитсия барои намояндагони хадамоти оташнишонӣ, ҳолатҳои фавақуллода, мақомоти маҳаллӣ ва милитсия имконият фароҳам овард, ки онҳо ба мактаббачагон оиди ҷиҳати тавр дар сурати заминларза, оташ, обхезӣ ва ғайра рафтор намудан маълумот пешниҳод намуда муҳокима намоянд. Ин аввалин таҷрибаи мусбии ташкили муштараки чунин чорабинии мақбули ҳамагон ба ҳамкории наздиктар ва эътимоди бештар байни ГКБЧ, мақомоти маҳаллӣ ва мақомоти ҳифзи ҳуқуқ овард. Аз ин пас нақшаҳои чорабиниҳои минбаъда бо қувваи умумӣ таҳия ва амалӣ карда шуданд.

Мисол аз таҷриба №2

«Рӯзҳои ҳисоботӣ» - и ҳар семоҳа (воҳӯриҳои кушодаи милитсия бо аҷолии маҳаллӣ) бо Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар моҳи июни соли 2012 ба амал даромаданд. Мақсади онҳо - таҳкими ҳамкории милитсия ва ҷомеаҳо ва фаъолияти мақомоти ҳифзи ҳуқуқро бештар ҳисоботдиҳанда намудан аст. Вале, чунин воҳӯриҳои ҳисоботӣ на дар ҳама ҷо ба амал татбиқ карда мешуданд. Кормандони милитсия фикр намекарданд, ки ташкил ва гузаронидани чунин воҳӯриҳо – кори онҳост, аҷолии маҳаллӣ бошад, ба милитсия эътимод

надошт ва аз иштирок дар чунин вохӯриҳо манфиате намедид, зеро онҳо андеша мекарданд, ки кормандони милитсия ба мушкилоти ташвишовари онҳо гӯш намекунанд.

Дар доираи дастгирии ГКБЧ, Saferworld дар якҷоягӣ бо шарикҳои маҳалли «Ассотсиатсияи зиёиён илмӣ - техникаи Тоҷикистон» оид ба роҳ мондани муносибатҳо байни мақомоти милитсия ва аҳолии маҳалли қор қарданд ва тавонистанд, ки ҷи боварии милитсия ва ҷи манфиату боварии ҷамоатҳоро баланд бардоранд, ки он калиди муваффақияти чунин вохӯриҳо мебошад. Ассотсиатсияи мазкур дар якҷоягӣ бо Шӯъбаи милитсияи ноҳияи Исфара барои ташкили як қатор вохӯриҳои ҳисоботии маҳалли ва минтақавӣ дар деҳаҳои наздисарҳадии Сомониён ва Ҳоҷаи Аъло тавассути алоқа бо кормандони ҳокимияти маҳалли ва сафарбар намудани аҳоли бо сабаю кӯшиши ГКБЧ фаъолият намуд.

Дар вохӯриҳо милитсия ба саволҳои аҳоли посух медод, оиди вазъи фаври, натиҷаҳо ва дастовардҳои қоришон маълумот медод, оиди ҷи тавр ба тамос баромадан маълумот медод ва ва сокинони маҳаллиро бо кормандони нави милитсия шинос мекард. Аҳоли инчунин дар бораи қонунҳои нав ва бо тартиби муқаррарнамудаи қонун (масалан, убури сарҳад ё истифодаи замини давлати ҳамсоя барои чаронидан) иттилоот пайдо намуд. Бо мурури замон, милитсия ва аҳоли ба чунин вохӯриҳо баҳои баланд доданд. Ҷомеаҳои маҳалли ба кормандони милитсия бештар дилпуруна саволҳои ҳассос медоданд, масалан, оиди низоъ байни ҷавонони тоҷик ва қирғиз, байни аҳолии маҳалли ва марзбонон ва хушунати хонаводагӣ. Милитсия малакаҳои худро дар алоқа ва муошират бо аҳолии ҷомеа такмил дод ва акнун чунин вохӯриҳоро мунтазам худ мегузаронад, ҳатто онҳоро барои ба аҳоли қулайтар намудан дар маконҳои дигар низ мегузаронанд (масалан, дар саҳро дар вақти ҷамъоварии ҳосил).

Муносибат ба бехатарӣ аз нуқтаи назари ҷомеаи маҳалли барои бехтар намудани муносибатҳои байни-қавмӣ дар ҷамоатҳои мақсадноки барнома мусоидат намуд. Ҳамкориҳои муштарак дар доираи фаъолияти ГКБЧ имконият дод, ки аҳоли муаммоҳои ноҳияи худ дар ҷодаи бехатариро муайян созад ва барои ҳалли он оғоз намояд; дар минтақаи онҳо; намоёндагони гурӯҳҳои гуногуни қавмиро барои ҳамкориҳои мутақобила, ба роҳ мондани робитаи созанда ва дастгирии мутақобилаи ҳамдигар ҳамагуна ҳавасманд мекарданд. ГКБЧ барои гузоштан ва баррасии масъалаҳои шадид ва ҳассос фазои бехатарро таъмин месозад ва ба аҳоли механизми ҳамешагии байниқавмӣ аз байн бурдани хатар ва шиддатнокӣ ба низоъ ҳассос ва ба таври барои аҳоли мувофиқ пешниҳод мекунад.

Мисол аз таҷриба №3

Муносибат байни қирғизҳои қавмӣ ва ўзбекони қавмӣ дар шаҳраки Бозор-қўргони вилояти Ҷалолобод, ки бештари аҳолиаш ўзбек мебошад, пас аз даргириҳои хунин байни ўзбекҳо ва қирғизҳо, ки соли 2010 Қирғизистонро ба ларза овард, хеле бад шуд. Дар деҳа 15 нафар ҳалок гардиданд, 205 бино нобуд карда шуданд, ки мувофиқи ақидаи аҳолии маҳалли ҳамаи ин натиҷаи хусумати ҷиддии қавмӣ ва имконнопазирии мақомоти ҳифзи ҳуқуқ барои боздоштани хушунат буд. Бисёре аз гунаҳкорони воқеаҳои соли 2010 расман номбар нашудаанд ва ё ҷазо нагирифтаанд, ки дар натиҷа ба айбдоркунииҳои доимии тарафайн аз ҷониби гурӯҳҳои қавмӣ ва нобоварӣ ба кормандони ҳукумат меорад, ки онҳоро аҳоли барои пешгирии ва ҳалл намудани низоъҳои қавмӣ ноқодир медонанд. Saferworld ва ташкилоти шарик Ҳазинаи ҷамъиятии «Барои таҳаммулпазирии байналхалқӣ» дар Бозор-қўргон барои таъсис додани ГКБЧ кўмак намуданд, ки он ҳам аз ўзбекони қавмӣ ва ҳам аз қирғизони қавмӣ ташкил ёфтааст. Дар оғози барнома соли 2010 муносибат дар дохили гурӯҳи шиддатнок буд (он шиддати дохилии ҷамоатро инъикос мекард) ва аъзоёни он намехостанд дар ҳамҷоягӣ қор кунанд, масъалаҳоеро, ки ба эҳтиётоти ҳаррӯзаи мактаббачагон ё партовобии маҳалли вобаста буд, ё муҳокима ва ҳал кунанд. Дар рафти ҷаласаҳои гурӯҳҳои қорӣ ҳама аз суҳан қардан оиди муаммои ҷиддии бехатарии ҷомеа дар ноҳия қанораҷӯӣ мекарданд, аз ҷумла, таъқиб аз ҷониби мақомоти милитсия ва ҳуҷум аз ҷониби намоёндагони дигар гурӯҳҳои қавмӣ тарсдоранд. Бо вучуди ин, танҳо бо гурӯҳи қавмӣ худ иштирокчиён ҳамеша дар задухӯрдҳои зўрваронаи руҳода тарафи дигарро айбдор медонистанд ва аз тақор шудани ин воқеа тарс доштанд. Тавассути раванди бо мусоидати ҳассос дастгиришаванда, ки бо воситаи он аъзоёни ГКБЧ бо ҷамоатҳо оид ба хатарҳои, ки ба бехатарии онҳо таҳдид мекунанд, машваратҳо

баргузор намуда, мавзӯи нобоварии байниқавмӣ ҳамчун муаммои бехатарӣ барои аз ҷониби гурӯҳ баррасӣ ва таҳлил гардидан ба рӯзномаи ҷаласа дохил карда шуд. Аз сабаби он, ки дар раванди кор оид ба талаботи асосии ҷамоат дар гурӯҳ захираҳои кофӣи эътимоднокӣ ҷамъ шуда буд ва ГҚБҚ ба ҷои бехатар барои муҳокимаи масъалаҳои ҳассос таъдил гардид, шарикӣ Saferworld Ҳазинаи ҷамъиятии «Барои таҳаммулпазирӣи байналхалқӣ» тавонист, ки фасилитатори муҳокимаи хеле мушкул оид ба муносибатҳои байниқавмӣ гардад ва ба гурӯҳ барои таҳияи нақшаи муфассали амалиёт оид ба бартараф намудани шиддат ва безътимодӣ кӯмак расонад. ГҚБҚ минбаъда тавассути мизҳои мудаваар бо иштироки мақомоти маҳаллӣ ва мақомоти ҳифзи ҳуқуқ нақшаҳои дар ҳаёт татбиқ намуд, ки дар он мардуми маҳаллӣ тавонистанд саволҳои нигароникунандаи худро баён созанд, инчунин ба воситаи дигар тадбирҳои амалии сохтани эътимод дар ҷомеа дар маҷмӯъ татбиқ намуд. Ин ГҚБҚ минбаъд фаъолияти худро дар асоси муваффақиятҳои дар давоми силсилаҳои минбаъдаи барномаи бехатарии ҷамоатҳо бунёд намуд ва масъалаҳои ба ҷомеа бештар ҳассосро бардошт, ба монанди тарси ифротгароии радикалии динӣ.

Мисол аз таҷриба №4

ГҚБҚ дар ноҳияи Амир Теури шаҳри Ўш дар Қирғизистон муайян намуд, ки задухӯрдҳои зӯрваронаи ҷавонон сарчашмаи асосии осебпазирӣ ва хатар ба ҷомеаи худ мебошанд. Дар ноҳия асосан Ўзбекҳо қавмӣ зиндагӣ мекунанд, вале дар ҳамсоғӣи қирғизҳо зиндагӣ мекунанд. Ноҳия дар қад-қадӣ яке аз шоҳроҳҳои асосӣ воқеъ гардидааст ва ҷои доимии задухӯрдҳо ва муборизаҳо байни наврасон мебошад, ки он на ҳамеша хусусияти қавмӣ дорад, вале вақт аз вақт он обуранги қавмиро пайдо мекунад. Тавассути раванди бехатарӣ аз нуқтаи назари ҷомеа аъзоёни ГҚБҚ ҷавонони сафӣ худро барои гузаронидани маърака таҳти унвони «Ҷавонон бе зӯрварӣ» дар соли 2014 дастгирӣ намуданд. Маъракаи мазкур барои ҳамзистии осоишта даъват мекард ва маълумотнокии аҳолиро оиди роҳҳои ғайри-зӯрваронаи ҳалли низоъҳо бо роҳи ҷалби мақомоти ҳифзи ҳуқуқи дахлдор баланд бардоштанд.

Мисол аз таҷриба №5

ГҚБҚ дар ҷамоати Масолиевӣ вилояти Боткен муқаррар намуд, ки дар соли 2014 ҷомеаи маҳаллӣ афзалият барои кор аз болои бештар намудани бехатарӣ дар ҷодаи зиддиятҳои байниқавмӣи ҷавонони ҷамоатҳои гуногун дода мешавад. Барои ҳалли ин масъала ГҚБҚ ҷашнвораи анъанаҳои миллиро ташкил карданд, ки дар давоми он чор мактабҳои (моно-қавмӣи тоҷикӣ, ўзбекӣ, қирғизӣ ва мактаби бисёрмиллат, ки бевосита дар сарҳади Ўзбекистон ҷойгир шудаанд) ҷамоат маҳорати худро дар омода намудани маҳсулоти кори дастӣ нишон доданд ва якҷанд таомро дар ҳамҷоягӣ тайёр намуданд. Ҷашнвораи мазкур барои муколамаи байниқавмӣ ва таҳкими эътимод дар байни ҷавонони ҷомеаҳои гуногун ба платформа таъдил ёфт. Пас аз бомуваффақият ҷашн гирифтани фестивал ташкилкунандагони ҷавони он якҷоя нақшаи ҷашнгирии муштараки идҳои дар пеш истодаро таҳия намуданд ва онҳо аз тарафи кумитаҳои ҷавонони ҳокимияти маҳаллӣ маблағгузорӣ шуданд.

Бехатарӣ аз нуқтаи назари ҷомеаҳо метавонад ба танзими муносибатҳои фаромарзӣ, ҳатто дар шароити душвор оварда расонад. Дар ҷое, ки ҳамкориҳои байнисарҳадӣ имконпазир буд, муносибат ба бехатарӣ аз нигоҳи ҷомеаҳо ба аъзоёни ҷомеаҳои ҳамсоя, ки дар тарафҳои гуногуни сарҳад зиндагӣ мекунанд имкон дод, ки барои ҳалли масъалаҳои муштараки муайяннамуда дар ҷодаи бехатарӣ якҷоя кор кунанд. Ин роҳҳои нави алоқаро кушод, имконият дод, ки муносибатҳои ёрии ҳамдигарӣ ба танзим дароварда шаванд, муаммоҳои ҷамоатҳо ба таври созанда ҳал гарданд, на балки харобоварона, ки он боиси ташаннуҷи байни ҷомеаҳои минтақаҳои наздисарҳадӣ мегардад. Дар замони ташаннуҷи баланд, дар ҷое, ки барои ба роҳ мондани ҳамкориҳои байнисарҳадӣ имконият набуд, раванди татбиқи муносибат ба бехатарӣ аз назари ҷомеаҳо дар ҳар ду ҷониби сарҳад мувозӣ баргузор гардид. Дар он диққат ба бештар намудани равобит ва ҳамкорӣ байни ҷамоатҳо ва ҳукумат бо

мақсади ҳалли масъалаҳои афзалиятнок дар ҷодаи бехатарӣ равона карда мешуданд. Ин ба аъзоёни ҷомаа имкон дод, то ба ҳукумат бо муаммоҳои худ муроҷиат намоянд ва бо кӯмаки онҳо онро ҳал намоянд, ба ҷои он ки корро бар дӯши худ гирифта, муносибатро бо ҷамоати ҳамсоя бад намоянд.

Мисол аз таҷриба №6

Вазъияти бехатарӣ дар марзи Қирғизистону Тоҷикистон аз солҳои 90-уми асри гузашта инҷониб муташанниҷ боқӣ мемонад. Дар давоми бист соли охир дар ин ҷо авҷи устувори мунозираи қавмӣ ва ҳаводис мусаллаҳона мушоҳида карда мешаванд. Дар якҷоягӣ бо шарикони худ дар Тоҷикистон ва Қирғизистон, АЗИТ ва ХТБ, соли 2010 Saferworld ГКБЧ – ро дар ҷамоатҳои ба ҳам ҳамсояи ноҳияҳои Боткен ва Исфара таъсис дод. ГКБЧ дар ҳар ду тарафи сарҳад тӯли тамоми марҳилаи бехатарии ҷомааҳо мувозӣ дастгирӣ карда мешуданд ва дар чорабиниҳои гуногуни байнисарҳадӣ оиди бунёди боварӣ ширкат меварзиданд, ки барои дар ҳамҷоягӣ дар ҷодаи бехатарӣ бо таъя ба ҷомаа фаъолият бурдан омода бошанд. Баъд аз он, ки ду ва ё зиёда ГКБЧ дар тарафҳои гуногуни сарҳад муаммоҳои якхеларо афзалиятдиҳӣ карданд, ҷаласаҳои муштараки аъзоёни он ташкил карда шуданд, то ин ки нақшаи ҳалли ин масъалаҳо таҳия гардад. Яке аз муаммоҳои афзалиятнок бо чорроҳаи роҳ дар минтақаи сарҳад, ки аломат гузошта нашуда буд, вобаста буд. Дар он чорроҳа роҳҳои Қирғизистон ва Тоҷикистон ҳамдигарро бурида мегузаранд. Ин чорроҳа макони садамаҳо зуд-зуд ба вучуд меомада буд, ки аксар вақт бо задухурдҳо ва ҳаводиси зӯрварӣ хотима меёфт, зеро қурбониёни садама имкони тафтиши одилона ё ҷуброни онро намебинанд ва аъзоёни ҷомааҳои маҳаллӣ мансабдорони фосид ва БДА (одатан кишвари ҳамсоя) – ро барои сӯинстифода аз вазъият айбдор мекарданд. Раванди ҳалли ин масъала намояндагони панҷ деҳаҳоро, ки аз вазъияти то ҳол ҷалнагардида зарар дидаанд, ҳокимияти маҳаллӣ ва мақомоти ҳифзи ҳуқуқи ҳар ду кишварҳоро атрофи гоия умумӣ муттаҳид сохт. Гурӯҳи кории байналмилалӣ муштарак таъсис дода шуд, тадбирҳо оид ба беҳтар намудани вазъи таъмини бехатарии ҳаракат дар чорроҳа ва маълумоти тамосии мақомоти салоҳиятдори мувофиқ ба аъзоҳои ҳар ду ҷомааҳо тақсим карда шуданд.

Мисол аз таҷриба №7

Дар моҳи январӣ соли 2014 вазъияти бехатарии ҷомааҳои наздисарҳадӣ Тоҷикистон ва Қирғизистон пас аз як қатор ҳодисаҳо бо тирпарронии ҳадамоти сарҳадӣ ҳар ду кишвар ҷиддан бад гардид. Аз ҳамон лаҳза имконияти идома додани лоиҳаҳои байнисарҳадӣ таъмини бехатарии ҷомааҳо набуд, вале ГКБЧ ҳар ду кишвар мувозӣ ба якдигар фаъолиятро идома доданд (бо умеди он, ки дар натиҷа кори муштаракро аз нав сар карда мешавад). ГКБЧ дар ҳар ду тарафи сарҳад муҳокимаи ҷамъиятиро дар мавзӯҳои зерин оғоз намуданд: шиддат дар сарҳад ва задухурди ҷавонон; рӯзи дарҳои кушод дар милитсия, ки дар давоми он ҷавонон метавонистанд бо нозирони минтақавӣ милитсия ва нозирон оид ба кор бо ноблигон вохӯранд; ва омӯзиш дар ҳалли низоъ ва таҳаммулпазирӣ. Дар ҳоле, ки ин чорабиниҳои баробар гузаронидашуда бевосита ба ҳамкорӣ байнисарҳадӣ ва ташаккули муносибатҳо мусоидат накарда бошанд ҳам, онҳо барои паст кардани шиддатнокӣ ёрӣ додаанд: а) тавассути давом додани тарғиби гоия ғайризӯрварона ва муносибати муштарак барои ҳалли муаммоҳо ва б) рӯҳбаланд намудани аъзоёни ҷомаа, ки ба мақомоти маҳаллӣ бо шикоят ва ташвишҳои худ, барои бо онҳо ҳал намудани муаммоҳо ҳамкорӣ намудан муроҷиат мекунанд, ба ҷои он ки ҳалли мушкилиҳоро ба дасти худ гирифта, ба ин васила ба хавфи хуруҷи нави хушунат дучор шаванд.

Муносибат ба бехатарӣ аз нигоҳи ҷомааҳо кӯмак намуд, ки нерӯи занон ва ҷавонон, ки аксар вақт ғангоми қабули қарор истисно карда мешаванд, баланд бардошта шаванд. Муносибати мазкур ба бехатарӣ механизмҳои мушаххасро коркард намуда, ба занон ва ҷавонон кӯмак мекунад, ки дар рафти афзалиятдиҳии муаммоҳо фаъолона иштирок кунанд, нигоҳҳои худро нисбат ба муаммоҳои бехатарӣ озодона иброз дошта бошанд ва бо ҳокимият ва милитсия барои ҳалли онҳо ҳамҷоя кор кунанд.

Мисол аз таҷриба №8

Деҳаи Сомониён дар ҷамоати Чорқӯҳи Тоҷикистон дар минтақаи сарҳадӣ байни Тоҷикистон ва Қирғизистон ҷои консервативӣ ба ҳисоб меравад, зеро тибқи анъана дар раванди қабули қарорҳо бештар мардон, пирони деҳа иштирок мекарданд. Вақте ки соли 2010 Saferworld ва АЗИТ дар деҳа ГҚБҶ – ро ташкил намуданд, дар ҷаласаҳо танҳо мардони қуҳансол ширкат меварзиданд, то он даме, ки ҷавонон ва занон ё дар қунҷ ором менишастанд ё ин ки умуман намеоманд. Ҳамоҳангсозони Saferworld ва АЗИТ якҷанд вохӯриҳои алоҳида бо занон, ҷавонон ташкил намуданд, то ин ки бовариҳои онҳоро ба раванди баланд бардоранд ва барои ихроҷ намудани фикру ақидаи худ ва дар он устувор буданро омӯзонанд. Кормандони барнома ба занон ва намоёндагони ҷавонон барои гузаронидани машваратҳои алоҳида бо ҳамсолони худ оид ба масъалаҳои таҳдиди бехатарии ҷомеаҳо кӯмак намуданд ва баромади онҳоро дар ҷаласаҳои ГҚБҶ оиди таҳлил ва афзалиятдиҳии масъала дастгирӣ намуданд. Дар аввал муносибати насли калонсол (мардон) беэҳтиромона ва таҳдиромез буд, вале чун маълум гардид, ки занон масъалаҳои хеле муҳимро мебардоранд (масалан, хатари ҳамлаи гургон ба занон ва қўдакон, ки барои об ба дарё мераванд), пирон иқрор шуд, ки он дар ҳақиқат як масъалаи муҳим аст ва онҳо ҳеҷ гоҳ оиди он фикр намекарданд. Бо мурури замон, аъзоёни ҷавон ва занон дар ГҚБҶ Сомониён бештар фаъолнокӣ ва худбоварию дар раванди муносибати бехатарӣ аз нигоҳи ҷомеаҳо нишон доданд ва пирони деҳа бошанд, ба арзиши саҳми онро дар ин раванд эътироф намуданд.

Мисол аз таҷриба №9

Масъалаи зўрварӣ дар оила дар ГҚБҶ Ворух дар Тоҷикистон соли 2014 ҳангоми гузаронидани машваратҳои ҷамъиятӣ бо иштироки занон бардошта шуд. Зўрварӣ дар оила ҳамчун масъалаи афзалиятноктарини бехатарӣ муайян карда шуд ва нақшаи чорабиниҳои ҷомеаи маҳаллӣ таҳия карда шуд. Дар нақша гузаронидани мизи мудавар оид ба ин масъала, барои баланд бардоштани сатҳи огоҳии ҳокимияти давлатӣ ва мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, инчунин пирони деҳа, ки боиси таъсиси гурӯҳи кории доимӣ барои ҳалли ин масъала гардиданд, дар назар буд. Ин натиҷа танҳо ба воситаи раванди машварат бо назардошти муаммои гендерӣ имконпазир гардид. Он ба занон имкон дод, ки дар муҳити бехатар ва дӯстона оид ба масъалаҳои ба онҳо ташвишвар суҳан ронанд ва ба тӯфайли афзудани боварӣ ба қувваи ҳуди намоёндагони ГҚБҶ дар рӯзномаи маҷлис гузошта шуда, нигарониҳои занон афзалиятнок дониста шуданд. Дар натиҷаи огоҳии баланд ва сафарбар намудани ҳокимияти маҳаллӣ оид ба ин масъала, мақомоти давлатии маҳаллӣ семинарҳои иловагӣ барои ишно намудани аҳоли бо масъалаи зўрварии оилавӣ дар 15 маҳаллаҳо ташкил намуданд, ки дар он зиёда аз 500 нафар иштирок карданд, маълумотро тариқи телевизиони маҳаллӣ бораи пешгирии зўрварӣ дар оила паҳш карда шуд.

**Қисми дуюм:
омилҳои
муваффақият**

Таъсир ба муҳити зист, ки дар боло нишон дода шудааст, дар давоми чор сол ба даст оварда шуд, ки пайваста назорат, аз нав дида баромада ва аз ҷониби ташкилоти Saferworld ва шарикони маҳаллии он (ХТБ, АЗИТ ва МИР) якҷоя бо дигар коршиносони беруна оид ба арзёбӣ, мутобиқ гардонида шуд. Дастаи барномаи мо мавод ва дастурҳои гуногуни беҳтаринро оиди таҷрибаи пешқадам барои барномаи муносибат ба бехатарӣ аз нуқтаи назари ҷомеаҳо дар водии Фарғона омода кард. Дар боби зерин омилҳои асосӣ ҷамъоварӣ карда шуданд, ки калиди муваффақияти барнома мебошанд.

- *Барандагони ҳар гуна раванди бехатарӣ аз нуқтаи назари ҷамоатҳо бояд, ки оид ба вазъияти маҳаллӣ дониши амиқ ва боэътимод дошта бошанд, то ин ки бо ҷомеаҳо муносибатҳои мӯтамадро барои муддати дароз ба роҳ монанд, ки он кафолати муваффақияти ин раванд аст. Ташкилоти Saferworld бо ташкилотҳои маҳаллии обрӯманд муносибати шариконаи дарозмуддатро ба роҳ монд ва бо гузашти вақт дастаҳои маҳаллӣ ва байналмиллалиро якҷоя намуд, ки он аз табақаҳои гуногуни аҳолии иборатанд ва таъваккунии таҷриба ва дониши байналхалқӣ бо назардошти шароити маҳаллиро таъмин намуд. Дар аввал, Saferworld ҳамчун шарикони байналмилалӣ рафтори худро маҳдуд мекард ва ба ҷои ҷамъкориҳои бевосита бо ҷомеаҳо шарикони маҳаллиро барои таҳлил ва банақшагирии кор дар асоси таҷриба ва дониши байналмиллалӣ шароити маҳаллӣ истифода бурд.*
- *Ҷомеаҳо бояд ба сифати шарикон, на баҳрабарандагони кӯмак шуморида шаванд. Таҷрибаи иштироки ҷомеа дар барномаҳои байналмиллалӣ аз ҷониби донорҳо маблағгузори шаванда аксар вақт дар он аст, ки грантҳо калон тақсим карда мешаванд ва аз ин рӯ интизорӣ меравад, ки ҳамаи барномаҳо пайрави ин принцип мебошанд. Вақте ки шарикони бо ҷомеаҳои маҳаллӣ кор карданро оғоз намуданд, намояндагони ҷамоатҳои маҳаллӣ аксар вақт пурсон мешуданд: «Чӣ қадар пул доред?» Мубориза бурдан бо ин интизориҳо душвор аст, он вақти бисёрро талаб мекунад. Ба мо лозим меомад, ки мунтазам ҳадафҳои барнома, хусусияти дарозмуддати онро фаҳмонем, ки пеш аз он ки мардум дар муҳити худ тағйиротро ҳис кунанд бояд бисёр вақт бигзаранд; як хатар буд, ки одамон ҳавасмандии худро гум мекунанд. Аммо, ин аст, ки вақт ва кӯшишҳо пурра рӯйпуш шуданд, зеро ГКБЧ ба шарикони фаъоли дарозмуддати барнома табдил ёфтанд, ба ҷои манфиати моддии фавриро интизор шуданд, онҳо бо ўҳдадорӣҳои воқеӣ барои тағйир додани роҳи ҳалли мушкилот дар ҷомеаи худ омода ҳастанд.*
- *Раванди созиши муносибатҳо байни ҷомеаҳо, ҳукумат ва мақомоти ҳифзи ҳуқуқ нисбат ба масъалаҳои, ки онҳо дар якҷоягӣ ҳал мекунанд муҳимтар аст. Дар оғоз дастаи барнома бо муаммои дар ҷодаи бехатарӣ ба истилоҳ «забонзад» бисёр ноумед шуд, ки дар ҷомеа он ба сифати яке аз самтҳои афзалиятнок муайян карда шуд; барои ҳалли масъалаҳо бештар мураккаби бехатарӣ майл буд. Аммо, равшан шуд, ки таҷрибаи ҳалли мушкилот на он қадар ҷиддии якҷоя бо ҳокимияти маҳаллӣ ва мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ба ГКБЧ малакаҳои зарурӣ ва боварӣ дод, ки ба онҳо имкон медиҳад, ки минбаъд низ мушкилиҳои бештар мураккабро ҳал намоянд. Аз рӯи моҳияти худ раванди таъмини бехатарӣ аз нуқтаи назари ҷомеа машварат ва иштироки фаъолро дар назар дорад, аъзоёни ГКБЧ маҳорати арзишманди қабули қарори фарогир ва амали муштаракро аз худ намуданд. Мақомоти маҳаллӣ ва мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, инчунин фаҳмиши худро дар бораи манфиатҳои демократӣ ва таъсирпазири ба аҳолии хизмат карданро ҳангоми кор бо ГКБЧ амиқ намуданд. Ҳамин тариқ, он чизе, ки ГКБЧ дар ҳамкорӣ ҳал мекунад аксаран на он қадар муҳиманд, аз он ки чӣ гуна онро иҷро мекунад, барои он ки маҳз «чӣ тавр» боиси тағйироти дарозмуддат дар рафтор ва муносибатҳо мегардад.*
- *Тағйир додани рафтор роҳҳои дигари гирифтани донишро талаб мекунад. Дар барномаи мазкур омода намуан ва омӯзиши ГКБЧ, мақомоти маҳаллӣ ва мақомоти ҳифзи ҳуқуқ пешбинӣ шуда буд. Бо вучуди ин, дастаи барнома шохиди он гашт, ки бузургтарин таъсир ба тағйирот дар фаҳмиш ва рафтор худи «омӯзиш бо амал» ва инчунин ба воситаи омӯзиш мувофиқи принципи «беҳтараш як бор дидан» ва табодули*

таҷриба (аксар вақт дар шакли табодули таҷриба байни ГҚБҶ ва ҳокимияти маҳаллӣ) буд. Чунин равиши дарозмуддат қиматарзиш (бо шумораи одам-соат) аст, аммо асоснок аст, зеро курсҳои омӯзиши кӯтоҳмуддат ба осонӣ фаромӯш карда мешаванд, вале чизе, ки дар худ санҷида шудааст метавонад таъсир яқумра дошта бошад. Ҳамзамон, ин гуна омӯзиш «таҷрибавӣ» арзиши иловашуда дорад, ки ба он иштирокчиёро бо одамони табақаҳои гуногуни ҷамъият ба ҳам меорад, ҳамин тавр, барои бунёди муносибатҳо ва эҷоди эътиқод кӯмак мекунад. Ин муносибат натиҷаҳои якхелаи хуб медиҳад, ҳам вақте ки гурӯҳҳои гуногуни қавмӣ ба ҷомеаҳои якдигар ташриф меоранд ва ҳам ҳангоме ки онҳо дар якҷоягӣ ба ҷомоати сеюм ба меҳмонӣ мераванд, инчунин вақте ки намояндагони як ҷомеа ба дигар ҷомеа бо намояндаи мақомоти маҳаллӣ ё мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ташриф меоранд.

- *Кор бештар самаранок мегардад, агар он ба сохторҳои маҳаллии мавҷуда (оид ба пешгирии низоъ) алоқаманд бошанд.* Ҳам дар Қирғизистон ва ҳам дар Тоҷикистон ин гуна сохторҳо мавҷуданд - марказҳои иҷтимоӣ ва пешгирии (МИП) ва мутаносибан кумитаҳои маҳаллӣ³ – кадоме бо решаҳои худ ба таърихи маҳаллӣ меравад (дар сурати кумитаҳои маҳаллӣ) ва заминаи ҳуқуқии расмӣ доранд, ки нисбат ба гурӯҳҳои навтаъсиси ташаббусӣ онҳоро боз ҳам устувор месозад. Ҳар дуи ин намуи муассисаҳо бо мушкилоти таърихӣ худ рӯ ба рӯ мешаванд. Кумитаҳои маҳаллаҳо аксаран танҳо аз мардон иборат мебошанд, ин сохторҳои анъанавӣ ва ғайридемократӣ мебошанд, МИП бошад, аксаран бесамар мебошанд, қариб маблағгузори намешаванд ва аз намояндагони ҷомеа иборат мебошанд, ки дар аксар маврид онҳо на хоҳиш ва на қобилияти иҷрои кори худро доранд. Дар ҷое, ки кормандони барнома ба ин сохторҳо рухсат гирифта тавонианд ва дар он ҷое, ки кори созанда буд кор бо онҳо бевосита ба амал оварда шуд. Дар акси ҳол, кормандони барнома ГҚБҶ алоҳидаро ташкил намуданд, барои он ки боварии мардумро нисбати намояндагони худ ва муносибати худ ба даст оранд, ва баъдтар бомуваффақиятона МИП ва ГҚБҶ муттаҳид месохтанд ва ё аъзоёни ин сохторҳо бо мақсади паҳн кардани таҷрибаи беҳтарини онҳо иваз мекарданд. Барои мисол, дар минтақаи Мадии вилояти Ўш ташкилоти Saferworld бо шарикон ГҚБҶ алоҳидаро таъсис доданд, ки он аз фаъолони ҷомеа, ки ноҳияшонро намояндагӣ мекарданд иборат буд, зеро МИП ноҳияшон фаъолият намекард ва ҷомеа ва мақомоти давлатӣ боварӣ надоштанд. То соли 2014 ГҚБҶ аллакай фаъолон дар ҳалли масъалаҳо, ки бояд МИП ҳал намояд иштирок намуд ва сазовори эҳтиром ва боварии аҳолии маҳаллӣ гардиданд. Дар натиҷа, аъзоёни ГҚБҶ ислоҳоти МИП-ҳои расмиро пиёда карданд ва оқибат иҷозат гирифтанд, ки ба ҳайъати МИП ворид шаванд ва мақоми расмӣ гирифтанд. Мақомоти маҳаллӣ низ барои аъзоёни МИП ҷой ҷудо карданд, ки онҳо метавонанд воҳӯриҳои худро дар он ҷо барпо намоянд, инчунин ҳамчун нишон эътироф барои иҷрои кори муфид ва зарурии ба манфиати ҷомеа равонашуда, ки ГҚБҶ-МИП адо мекунанд, захираҳо барои таъмири иншооти пешкашшуда пешниҳод гардиданд.
- *Бо мақсади амалӣ намудани тағйироти системавӣ, ки берун аз сатҳи маҳаллӣ мебароянд, ҳамзамон кори иттилоотиро (тарғиботӣ) дар сатҳи миллий бурда, дар ҳамкорӣ бо дигар ташкилотҳо фаъолият бурдан зарур аст.* Итминон бар он, ки муносибат ба бехатарӣ аз нигоҳи ҷомеа метавонад дар тағйир додани муносибат ва рафтори одамон дар сатҳи маҳаллӣ самаранок бошад, кормандони барнома бо шахсоне, ки дар сатҳи миллий қарор қабул мекунанд ҳамкории мутақобиларо оғоз намуданд, то ки ба татбиқи ҳамаҷонибаи муносибати мазкур ва ҳалли мушкилот, ки дар сатҳи маҳаллӣ ҳал карда намешаванд, аммо дар сатҳи болоӣ метавонанд мусоидат намоянд. Барои мисол, барномаи мазкур омӯзиши роҳбарияти милитсияи сатҳи миёна аз Вазоратҳои корҳои дохилии Ҷумҳурии Қирғизистон ва Тоҷикистон ба муносибати таъмини бехатарӣ аз нуқтаи назари ҷомеаҳо пешбинӣ намуда буд.

3 Кумитаҳои Маҳалла (кумитаҳои деҳавӣ) - мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти анъанавӣ дар сатҳи деҳа дар Тоҷикистон; МИП (маркази иҷтимоӣ-профилактикӣ) – форумҳои ҷомоатӣ, ки дар соли 2008 дар Қирғизистон таъсис ёфтаанд ва дар бар мақомоти маҳаллӣ, милитсия ва намояндагони ҷомеаҳо бо мақсади ҳал ва пешгирии ҷиноятҳо ва низоъҳо дар сатҳи маҳаллӣ муттаҳид намудааст.

Мақсад аз ин ба даст овардани фаҳмиш дар сатҳи олӣ ва дастгирии шудани бо он чӣ ки нозирони минтақавии милитсия дар ҷамоатҳои мақсадноки барнома рӯ ба рӯ мешаванд ва иҷро мекунад. Бо мақсади баланд бардоштани самаранокӣ барнома бо дигар ташкилотҳо ҳамкорӣ мекунад, то ки муносибатҳо ба бехатарии ҷомеа дар байни шахсоне, ки дар сатҳи милли қарор қабул мекунад, пешбарӣ карда шавад. Дар Қирғизистон барнома барои сохтани иттиҳоди ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ва фаёлон, ки барои беҳтар намудани таъмини бехатарӣ ва тартиботи ҳуқуқӣ манфиатдор мебошанд мусоидат намуд - «Иттиҳодияи шаҳрвандӣ барои ислоҳот ва натиҷа». Бо кӯмаки Иттиҳоди шаҳрвандӣ, кормандони барнома тавонистанд, ки ба рӯзномаи маҷлиси сатҳи миллии сиёсӣ муаммоҳои дар сатҳи маҳаллӣ муайянгардидаро ворид намоянд. Масалан, Иттиҳоди шаҳрвандӣ тадқиқот ва таҳлили механизмҳои мавҷудаи гуногунро гузаронд, ки ҳамкорӣ ва масъулияти милитсияро дар назди аҳоли таъмин месозад, аз он ҷумла кори ГКБЧ ва оид ба паҳн намудани ин таҷриба дар тамоми қаламрави Ҷумҳурии Қирғизистон тавсияҳо дод.

**Қисми сеюм:
қадамҳои
минбаъда**

Ҳарчанд бисёр чиз ба даст оварда шуда бошад ҳам, то ҳол бисёре аз масъалаҳо ҳалношуда боқӣ мондаанд, ки бояд ба хотири бехатар ва эмин эҳсос намудани аҳоли дар ҷомеаҳои худ ба танзим дароварда шаванд ва мақомоти давлатӣ ва мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ба талаботи аҳоли мушфиқона воқуниш нишон диҳанд. Ташкилоти Saferworld ва шарикони он самтҳои зерини корро муайян намуданд, ки онҳо бояд дар оянда рушду такомул дода шуда, барномаи мазкур таъсири бузургтаре дошта бошад.

- Бо мақсади беҳтар намудани устуворӣ, МИП ва кумитаҳои маҳаллӣ бояд дар соҳаи рушди институционалии дастгирӣ ёбанд, то ин ки ҳамаи аъзоёни онҳо малакаҳои зарурии кор бо намояндагони ҷомеаҳо оиди таҳлил, банақшагирӣ ва сафарбаркунии аҳоли барои ҷорӣ намудани тағйирот дошта бошанд ва инкишоф диҳанд. Saferworld дар якҷоягӣ бо шарикони худ аллакай ин корро дар 19 ҷомеаҳои маҳаллӣ анҷом доданд, вале бо мақсади зиёд намудани таъсир ба сулҳ ва бехатарӣ дар тамоми водии Фарғона, чунин тағйирот бояд тақвият дода шаванд ва дар ҷомеаҳои дигар тақрор карда шаванд. Мақомоти ҳокимияти маҳаллӣ ва марказӣ дар тақсироти захираҳо барои ин сохторҳо метавонанд нақши худро бозанд, вале созмонҳои ғайридавлатии байналмиллалӣ ва маҳаллӣ шояд воситаи аз ҳама қулайтарини баланд бардоштани нерӯ тавассути омӯзишҳо, дастурҳо ва низомии шогирдтайёркунӣ бошад.
- Бо мақсади паҳн наумдани муносибат ба бехатарӣ аз нигоҳи ҷомеа дар саросари Тоҷикистон ва Қирғизистон, мақомоти марказии ҳокимият бояд ин муносибатро ба як қисми сиёсати давлатӣ гардонанд ва барои бомуваффақиятона амалӣ гардонидани он дар заминаҳои гуногун шариконро ҷустуҷӯ намоянд. Ин ислоҳоти муҳими дохилӣ ва дастгирии Вазорати қорҳои дохилии ду кишварро талаб менамояд. Инчунин дастгирии беруна ва ҳамроҳангсозии хуб байни ташкилотҳои байналмилалӣ лозим мебошад, ки оид ба масъалаҳои бехатарӣ кор мекунад: САҲА, СММ ва сохторҳои он, ИА.
- Бо мақсади баланд бардоштани таъсири кори байнисарҳадӣ муҳим аст, ки: а) афкори аҳолии маҳаллӣ, ки дар ноҳияҳои наздисарҳадӣ зиндагӣ мекунад, ҳангоми музокираҳои байнихукуматӣ ба назар гирифта шаванд, ки ба ҳаёт дар минтақаҳои сарҳадӣ таъсир мерасонанд (ба монанди демаркатсия / делимитатсия, сохтмони роҳҳо, идоракунии захираҳои табиӣ ва ғайра); б) рафтор ва муносибати марзбонро бояд тағйир дод. Ғайр аз он, ки онҳо аз ҳамаи камбудҳои институтсионалӣ (коррупсия, нерӯи паст, таҷҳизоти бад ва ғайра) азият мекашанд, даъватшавандагон, ки ба минтақаҳои сарҳади Қирғизистон ва Тоҷикистон фиристода мешаванд, дар ҳудудҳои муҳофизони қаламрави давлатро мебинанд, на балки шахсони воқеӣ, ки барои посбонӣ ва пешбурди вазъияти мўътадил дар сарҳад даъват шудаанд. Агар масъулияти онҳо равшан баён карда шаванд, онҳо метавонанд Барандагони савдои қонунии байнисарҳадӣ ва ҳамкорӣ гарданд ва амалиёти байнисарҳадии ғайриқонуниро пешгирӣ намоянд. Дар ҳоле, ки Saferworld ва шарикон тавонистанд ба рафтори шумораи ками марзбонон дар як муддати кӯтоҳ таъсир расонанд (пеш аз он ки аз тарафи даъватшавандагон нав иваз карда шаванд), бо мақсади баланд бардоштани таъсири устувор ва эҳтиمولан тағйир додани мандати нерӯҳои сарҳадӣ

сохторҳои сарҳадии Қирғизистон ва Тоҷикистон (ки таркиби мақомоти бехатарӣ дар кишварҳо мебошанд (Кумитаҳои давлатии амнияти миллӣ (КДАМ)) бояд созишномаҳои ҳамкорӣ ва шарикиро ба имзо расонанд. Дар сатҳи маҳаллӣ, чунин тағйирот дар сатҳи ҳукумати марказӣ метавонанд бо ворид намудани марзбонон ба равандҳои таъмини бехатарии байнисарҳадӣ дастгирӣ карда шаванд. Ҳамин тавр, онҳо метавонанд иттилооти маҳаллиро оид ба талабот ва ҳаросҳои аҳолии истифода баранд ва барои беҳтар намудани самаранокии фаъолиятшон оид ба посбонии сарҳад кӯмак расонанд.

- Барои баланд бардоштани ҳассосияти таъмини бехатарӣ дар масоили гендерӣ, бояд кори хеле бузургро ба анҷом расонид, то ин ки ҳокимият ва мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, ки барои таъмин намудани бехатарии ҳамаи шаҳрвандон вазифадор ҳастанд, барои дарк намоянд, ки чӣ гуна дигаргуниҳоро аз сар гузаронанд, ки талаботи ҳам мардон ва ҳам занонро беҳтар фаҳмиданд ва воқуниш кунанд. Дар ҳоле, ки ташкилоти Saferworld ва шарикони он, барои баланд бардоштани нерӯи ҳудди занон дар ҷомеаҳои худро бо садои баланд гӯянд ва талаб кунанд, ки он мавзӯи диққати ГКБҶ гардад, бисёр мушкилот аз сабаби муносибати мустаҳкамшудаи ҳокимият ба «муаммоҳои занон» ҳалношуда боқӣ мемонад. Зуроварӣ дар оила масъалаи васеъ паҳншуда аст, вале мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва ҳокимияти маҳаллӣ дар ин ҷода омода нестанд ва аксаран шитоб намеkunанд, ки чунин бо ном «мушкилоти оила»-ро ҳал намоянд. Барои он, ки мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва ҳокимият ба он ҷомеае, ки хизмат меkunанд инъикос намоянд ва қодири ҳифз намудани ҳамаи шаҳрвандон бошанд, ислоҳоти институтсионалӣ лозим аст.
- Барои баланд бардоштани самаранокии муносибат ба бехатарӣ аз нигоҳи ҷомеаҳо, бояд сатҳи маърифатнокии аҳолии оиди дастовардҳои ин барнома баланд бардошта шавад. Фарогирии васеи аҳолии бо чорабиниҳои барнома тавассути истифодаи ВАО, аз ҷумла ҳамкорӣ ва сафарҳои матбуотӣ барои беҳтар намудани дарки ҳадафи ин муносибат ба бехатарӣ аз нуқтаи назари ҷомеаҳо аз ҷониби ҳамаи манфиатдорон, аз ҷумла, ҳукуматҳо ва созмонҳои байналмиллалӣ кӯмак мерасонад.

4

Тавсияҳо

Ташкилоти Saferworld ва шарикони он фаъолияти худро дар Қирғизистон ва Тоҷикистон идома медиҳанд, то ин ки дастовардҳо ва тағйироти дар боло тавсифшуда минбаъд низ ба амал оянд. Бо вучуди ин, бо мақсади мустақкам намудани таъсири мусбати барнома ба ҳаёти одамон дар водии Фарғона ва берун аз он ва барои минтақаи осоишта ва шукуфон табдил гардидани он кӯмак расонидан, дастгирӣ ва ҳамкорӣ бо субъектҳои маҳаллӣ, миллӣ ва байналмиллалӣ лозим аст. Аз ин рӯ, ташкилоти Saferworld бо шарикон тавсияҳои зеринро, таҳия кард.

ТАВСИЯҲО БА СОЗМОНҲОИ БАЙНАЛМИЛЛАЛӢ ВА ДОНОРҲО, КИ ОИД БА ТАЪМИНИ БЕХАТАРӢ ДАР ҚИРҒИЗИСТОН ВА ТОҶИКИСТОН ФАЪОЛИЯТ МЕБАРАНД

1. Кафолат додан, ки ҳама гуна кӯмаки ба мақомоти ҳифзи ҳуқуқ дар Тоҷикистон ва Қирғизистон расонидашуда на танҳо барои қонеъ кардани ниёзҳои моддӣ ба таҷҳизот ва таълими амалӣ равона карда мешавад, балки барои тағйир додани рафтор ва муносибат, ки чиҳати кафолати истифодаи ин маводҳо дар таъмини беҳатарӣ ва пешгирии низоъ дар Осиёи Марказӣ лозиманд ва боиси афзудани зӯрварӣ ва нооромӣ дар минтақа намегарданд.
2. Идома додани дастгирии рушд ва татбиқи муносибатҳои таъмини беҳатарӣ аз нуқтаи назари ҷомеаҳо барои бартараф намудани ҳолатҳои низоъӣ ва бесуботӣ дар Осиёи Марказӣ.
3. Дастгирӣ намудани Ҳукумати Чумҳуриҳои Тоҷикистон ва Қирғизистон, дар таҳия ва татбиқи ислоҳоти ҳамаҷониба дар баҳши беҳатарӣ дар кишварҳои худ бо роҳи пешниҳоди иттилоот, машварат ва таҷрибаи захирашуда, ки барои амалӣ намудани тағйироти воқеӣ дар системаҳои мавҷуда лозим мебошанд. Инчунин кафолатдодани дастгирӣ боиси расидан ба ҳадафҳои мувофиқашуда гардид. Ин нишонаҳо бояд ба аз ҷониби ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ, ки дорои салоҳияти дар соҳаи беҳатарӣ мебошанд, мустақилона назорат карда шаванд.
4. Водор намудани ҳукуматҳои Қирғизистон ва Тоҷикистонро барои ҳамкорӣ бо ҷомеаи шаҳрвандӣ дар соҳаи беҳатарӣ кушода буданро идома додан.
5. Таъмин намудани ҳамоҳангсозии дурусти дастгирии байналмиллалӣ барои ислоҳоти баҳши таъмини беҳатарӣ аз тарафи донорҳои гуногуни байналмиллалӣ. Бо ин мақсад бояд форуми субъектҳои байналмиллалӣ ташкил карда шавад, оид ба ислоҳот дар соҳаи беҳатарӣ (ва соҳаҳои ба сиёсат алоқаманд) кор мекунанд, инчунин барои табодули иттилоот, дастовардҳо ва мушкилиҳо мунтазам ҷаласаҳо гузаронида шаванд.

ТАВСИЯҲО БАРОИ ҲУКУМАТҲОИ МИЛЛИИ ҚИРҒИЗИСТОН ВА ТОҶИКИСТОН

1. Таъмин намудани ҷорикунии ислоҳоти ҷиддӣ дар Вазорати корҳои дохилӣ, ки принципҳои бехатарӣ аз нуқтаи назари ҷомеаҳо дар ҳамаи сатҳҳо ва ҳамаи сохторҳои мақомоти ҳифзи ҳуқуқ инъикос мекунанд. Ислоҳот бояд барои таҳияи механизмҳо, сохторҳо ва институтҳо, ки рафтор ва муносибати намоёндагони мақомоти ҳифзи ҳуқуқро тағйир медиҳад, бо кафолати он, ки онҳо хизматҳои воқуниши аниқ мерасонанд ва ба ҳамаи шаҳрвандон ҷисботдиҳанда мебошанд, инчунин бо ҷамоатҳо ва мақомоти дигар зич ҳамкорӣ мекунанд.
2. Ҳавасманд гардонидан ва мусоидат намудан ба ҳадамоти сарҳадӣ дар ҳамкорӣ бо созмонҳои маҳаллӣ ва байналмиллалӣ барои тағйир додани доираи ваколатҳо ва тафаккури мақомот дар сатҳи миллӣ ва барои тағйир додани рафтору муносибатҳои ҳадамоти сарҳадӣ дар сатҳи маҳаллӣ.
3. Ин кафолати он хоҳад шуд, ки мақомот ба ҳамзистии осоишта ва равобити созанда бо шаҳрвандони кишварҳои ҳамсоя саҳми худро мегузоранд, ки барои ба таври бештар муассир нигоҳ доштани тартиботи ҷамъиятӣ ва назорат намудани ба ғайриҷаҳониҳои ғайриҷаҳонӣ дар сарҳад ва дар ноҳияҳои наздисарҳадӣ мусоидат хоҳад кард.
4. Нуқтаи назари аҳолии маҳаллӣ, ки дар ҷамоатҳои наздисарҳадӣ зиндагӣ мекунанд дар музокироти байнидавлатӣ, ки ба ҳаёти аҳолии минтақаҳои сарҳадӣ таъсир мерасонад, ба назар гирифта шаванд (ба монанди демаркатсия / делимитатсия, сохтмони роҳҳо, идоракунии захираҳои табиӣ ва ғайра). Ин маънои онро дорад, ки пеш аз ҳалли масъалаҳо, ки ба ҳаёти онҳо таъсир мерасонад бо аҳолии маҳаллии ҳар ду ҷониби сарҳад бояд машварат кард ва яққоя бо онҳо роҳҳои ҳалли созанда ва мутақобилан судмандро таҳия намуд.
5. Давом додани ҳамкориҳои яққоя ва бо созмонҳои миллӣ ва байналмиллалӣ барои пешбурди сулҳ ва амният дар Осиёи Марказӣ ошкоро кор кардан.
6. Ҷудо кардани маблағ ва стратегияи дастгирии нерӯи марказҳои МИП ва дигар шаклҳои ҳамкориҳои байни милитсия ва ҷамъиятро барои рушди самаранок ҳамчун механизми ҳалли масъалаҳои мавҷудияти хатар ва ҳолатҳои низоъӣ дар минтақаҳои гуногуни Тоҷикистон ва Қирғизистон таҳия намудан. Ин бо таври беҳтарин бо дастгирӣ ва ҳамкориҳои ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ, ки таҷрибаи тӯлонии корӣ бо ташкилотҳои сатҳи маҳаллӣ доранд, ноил шудан мумкин аст.

ТАВСИЯҲО БА СОЗМОНҲОИ МАҲАЛЛИИ ҒАЙРИҲУКУМАТИИ ҚИРҒИЗИСТОН ВА ТОҶИКИСТОН

1. Дар яққоягӣ бо мақомоти миллӣ ва маҳаллӣ, барои таъмини таҳияи ислоҳот, барои амалӣ намудани принципҳои бехатарӣ аз нуқтаи назари ҷомеаҳо дар Қирғизистон ва Тоҷикистон, дар вазоратҳои дахлдор ва муассисаҳои миллӣ лозиманд, кор кунанд. Ин аз ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ пешниҳод намудани тавсияҳо ба ҳукуमत талаб мекунад, ҷе оид ба масъалаҳои ислоҳоти сохторҳои ҳифзи ҳуқуқ, аз таҷрибаи хеш дар соҳаи таъмини бехатарӣ дар сатҳи миллӣ асос гирифта, ҷе назорати татбиқи ислоҳоти пешниҳодшуда дар сатҳи маҳаллӣ мебошад.
2. Шабакаи ташкилотҳои Қирғизистон «Иттиҳоди шаҳрвандӣ барои ислоҳот ва натиҷа» ба муваффақияти назаррас дар даст ёфтани ба тағйирот дар сиёсат дар асоси далелҳо ноил гардид ва ҷомеаи шаҳрвандии Тоҷикистон низ метавонад бисёре аз муносибатҳои онҳо омӯзанд. Созмонҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ дар Тоҷикистон, ки дар робита бо кор дар соҳаи бехатарӣ манфиатдор мебошанд, бояд кӯшиш ба харҷ диҳанд, ки ин таҷрибаро бо назардошти хусусиятҳои маҳаллӣ дар кишвари худ татбиқ намоянд.

Saferworld – ташкилоти мустақили байналмиллалӣ буда, оид ба пешгирии низоъҳои зӯрварона ва сохтмони ҳаёти бехатар фаъолият мебарад. Мо бо аҳолии маҳаллӣ, кӣ ҷабрдида аз низоҳо ба мақсади баланд бардоштани бехатарӣ ва ҳисси таъмини амнияти онҳо ва инчунин гузаронидани тадқиқотҳо ва таҳлилҳо қор мекунем. Маълумот ва маҳорати ба даст овардаи худро мо ба тақмили сиёсат ва амалиёти маҳаллӣ, миллӣ ва байналмиллалӣ, кӣ барои сохтмони сулҳи комил мусоҳидат менамоянд истифода мебарем.

муқовал: Ҷавонмард бо қалпоқи миллии қирғизӣ дар ҷашнвораи таҳаммулпазирӣ дар деҳаи Тош-Булоқ,
© Карен Викурз

Бритониёи Кабир
The Grayston Centre
28 Charles Square
London N1 6HT, UK
Тел.: +44 (0)20 7324 4646
Факс: +44 (0)20 7324 4647
Email: general@saferworld.org.uk
Web: www.saferworld.org.uk

Registered charity no. 1043843
A company limited by guarantee no. 3015948

ISBN: 978-1-909390-30-0

723510, Ҷумҳурии Қирғизистон
ш. Ош, кучаи Иброимов Султон, 28/87
Тел./Факс: +996 (3222) 5 01 74